LATVIJAS UNIVERSITĀTE

PEDAGOĢIJAS, PSIHOLOĢIJAS UN MĀKSLASFAKULTĀTES

SKOLOTĀJU IZGLĪTĪBAS NODAĻA

IMANTA VECOZOLA DAIĻRADES IEPAZĪŠANA VIZUĀLĀS MĀKSLAS STUNDĀS 7. KLASĒ

Diplomdarbs

Autors: *Laima Kronberga*

Stud. apl. nr.: lk07090

Darba vadītājs:

mag. art. *Velga Zvirgzdiņa*

RĪGA 2015

ANOTĀCIJA

Diplomdarba tēma - Imanta Vecozola daiļrades iepazīšana vizuālās mākslas stundās 7. klasē.

Diplomdarba mērķis - Teorētiski un praktiski pētīt I.Vecozola daiļradi un gleznieciībai raksturīgos izteiksmes līdzekļus, izveidot un pārbaudīt praksē uzdevumu kopu mākslinieka daiļrades iepazīšanai vizuālās mākslas stundās 7. klasē.

Diplomdarbs sastāv no 3 nodaļām.

Pirmā nodaļa veltīta pētījumam par I.Vecozola daiļradi un gleznieciībai raksturīgajiem izteiksmes līdzekļiem.

Otrajā nodaļā apskatīta vecumposma specifika un atlasītas piemērotas mācību metodes.

Trešajā nodaļa aprakstīta pedagoģiskā pētījuma ietvaros izveidotā uzdevumu kopa, izstrādāti vērtēšanas kritēriji. Raksturota pedagoģiskā izmēģinājuma darbība un apkopoti rezultāti.

Darba nobeigumā ir apkopotas atziņas par pedagoģisko izmēģinājuma darbību un veikti secinājumi.

Atslēgvārdi**:**

Imants Vecozols

Gleznieciība

Klusā daba

Kolāža

ANNOTATION

The topic of the diploma work –Teaching Imants Vecozols Creative Works in Visual ArtsLessons in Grade 7.

The aim of the diploma work is to conduct theoretical and practical research of creative work and means of expression typical for painting of I. Vecozols, to develop and put into practice the task set to gain knowledge on creative work of the artist in the art lessons for 7th grade.

The diploma work consists of threechapters.

The chapter one is devoted to the research of the creative work and means of expression typical for painting of I. Vecozols.

In the chapter two specific features of the age period are discussed and appropriate learning methods are selected.

In thechapter three the task set developed in the framework of educational research is described and evaluation criteria are created. The process of educational experiment and end result are described.

In the end of the paper findings on the process of educational experiment are summarized and conclusions are drawn.

Keywords:

Imants Vecozols

Painting

Still Art

Collage

SATURS

Ievads 5
1. Imanta Vecozola daiļrade un māksliniecisklie izteiksmes līdzekļi 8
2 .Uzdevumu kopas izveides priekšnosacījumi 17
2.1. Vecumposma raksturojums 17
2.2. Mācību procesam nepieciešamo metožu atlase 22
2.3. Pedagoģiskā pētījuma bāzes raksturojums 27
3. Uzdevumu kopas realizēšana praksē vizuālās mākslas stundās 7. klasē 28
3.1. Uzdevumu kopas raksturojums, vērtēšanas kritēriji 28
3.2. Uzdevumu kopas aprobācijas apraksts 31
3.3. Pedagoģiskā izmēģinājuma darbības rezultāti 45
Pedagoģiskā pētījuma rezultāti 48
Secinājumi 50
Izmantotā literatūra 51
Pielikumi 53
1. Pielikums 54
2. Pielikums 70
3. Pielikums 71
4. Pielikums 74
5. Pielikums 78
6. Pielikums 88

IEVADS

„Es nepretendēju uz modernu avangarda gleznieciību. Gleznoju to, ko saprotu, izjūtu un redzu vērtību. Man patīk ikdiena, miers un līdzsvars.” I. Vecozols (28, 3. lpp.)

Tas, ko mēs, nereti, dēvējam par klasiskām vērtībām mākslā, mūsdienās bieži vien nokļūst otrā plānā. Esmu pārliecināta, ka tieši latviešu mākslas un kultūras izpēte un apguve, var sekmēt katra skolēna identitātes meklējumus un sevis apzināšanos. Iemācīties skatīties un ieraudzīt skaisto mums apkārt, ikdienišķajā, ir liela vērtība. Lai iepazītu un novērtētu citu tautu kultūras un mākslas procesus, svarīgi ir apzināties un novērtēt, savas, latviskās kultūras un mākslas mantojuma bagātību un nozīmi.

Skolēnu zināšanas mūsdienās lielākajā mērā tiek bagātinātas ar televīzijas un interneta palīdzību, taču samazinās tiešā dabas vērojuma uztveršana. Palīdzēt skolēniem būt vērīgākiem un saskatīt ikdienišķajā skaisto un īpašo ir katra vizuālās mākslas skolotāja primārais uzdevums. (6, 99. lpp.)

Vēlme aicināt skolēnus būt vērīgākiem un rosināt skolēnus radoši praktiskai darbībai, ir nozīmīgākais iemesls, kāpēc pētījumam izvēlos Imanta Vecozola daiļradi. Pētījums saistās ar Imanta Vecozola daiļrades iepazīšanu vizuālās mākslas stundās 7. klasē. Skolēniem tiks piedāvāti trīs atšķirīgi praktiskie uzdevumi, kuros būs iespēja izmēģināt dažādas jauktās gleznieciības tehnikas, iedvesmojoties no mākslinieka Imanta Vecozola daiļrades.

Mākslinieka daiļrade ir tik līdzsvarota, harmoniska un loģiska kā pretstats mūsdienu dinamiskajam laikmetam. Mūsdienās, mēs bieži vien esam nevērīgi pret šķietami ikdienas sīkumiem.(24)Mākslinieks Imants Vecozols ir ārkārtīgi daudzpusīgs gan žanriskā izpausmē, gan izteiksmes līdzekļu izvēlē. Daiļrades gaitā, mākslinieks ir gleznojis gan portretus, gan figurālas kompozīcijas, ainavas un protams, klusās dabas. Strādājis dažādās tehnikās - pasteļu, akvareļu, temperas, eļļas, pēdējos gados, arī kolāžas tehnikā. Daudzpusīgs ir gleznotāja otas triepiens, faktūru pielietojums un protams, kolorīts. Mākslinieks, galvenokārt glezno uz audekliem, bet bieži izmanto arī kartonu, dažkārt arī skaidu plati, atkarībā no ieceres un triepiena. (9, 76. lpp.)

Visspilgtāk mākslinieka I. Vecozola vārds latviešu mākslā saistīts ar kluso dabu, lai gan mākslinieks strādā ļoti dažādos žanros, tieši klusajās dabās atklājas mākslinieka spēja saskatīt un nodot skatītājiem tik svarīgo pieredzi – saskatīt skaisto ikdienišķajā. Par šķietami ierastu, bieži gleznoto objektu ķirbi, mākslinieks raksta tā: „Man patīk gleznot ķirbi. Patīk gan to krāsa, gan forma. Tie ir tik dažādi, bet vienmēr viengabalaini un ar raksturu. Man ķirbis

aizstāj daudzas citas apaļīgas formas dabā; bez tam tas nav dzīvs ķermenis, kas jau prasa citu attieksmi. Manai domai pietiek ar ķirbi un krūzi, lai gan apaļš katla dibens man arī ir tīkams." (16, 204. lpp.)

Nozīmīga loma pētījuma teorētiskajā daļā ir mākslinieka Imanta Vecozola personīgajām atziņām, kuras apkopotas grāmatā „Imanta Vecozola Gleznieciba", kuru izdevusi galerija „Daugava" un apgāds Jumava, apliecinot cieņu un mīlestību izcilajam māksliniekam Imantam Vecozolam. Mākslas zinātniece, mākslas galerijas vadītāja Anda Treija raksta: „Neviens glezniecības analītiķis nevar precīzāk par pašu mākslinieku pateikt to, kāds uzdevums konkrētajā darbā ir risināts, kas ir bijis primārais un kas pakārtots. Imanta Vecozola domu un atziņu pieraksti ir viņa glezniecības teorētiskās puses koncentrāts."
(16, 7. lpp.)

Ilggadējā darba gaitā mākslinieks ir uzkrājis pieredzi, ilgais pedagoģiskais darbs Latvijas Mākslas Akadēmijā licis kopā ar studentiem pārdomāt dažādas glezniecības problēmas. Studējot un pētot vecmeistaru veikumā un atziņās, mākslinieks ir nostiprinājis pārliecību par paša vietu mākslā un par to, ko mākslā ir vērts izteikt un apliecināt.(9, 68. lpp.)

Diplomdarba mērķis -Teorētiski un praktiski pētīt Imanta Vecozola daiļradi un glezniecībai raksturīgos izteiksmes līdzekļus, izveidot un pārbaudīt praksē uzdevumu kopu mākslinieka daiļrades iepazīšanai vizuālās mākslas stundās 7. klasē.

Mērķa sasniegšanai izvirzīti šādi **uzdevumi:**

- Iepazīties ar teorētisko literatūru par Imanta Vecozola dzīvi un daiļradi;
- tiešu iespaidu gūšana sarunā ar mākslinieku Imantu Vecozolu viņa darbnīcā;
- atlasīt vizuālo materiālu;
- izzināt skolēnu vecumposma īpatnības;
- izvēlēties piemērotākās metodes;
- izstrādāt uzdevumu kopu;
- veikt pedagoģisko izmēģinājuma darbību;
- apkopot un analizēt rezultātus, kas radušies pētījuma laikā;
- izdarīt secinājumus.

Pētījuma izmēģinājuma bāze –Jūrmala**,** Mežmalas vidusskola 7a klase.

Lai sasniegtu diplomdarba mērķi un izpildītu izvirzītos darba uzdevumus tika izmantotas šādas pētīšanas **metodes:**

- Teorētiskās literatūras un avotu analīze;
- pedagoģiskā izmēģinājuma darbība;
- pedagoģiskā novērošana;
- skolēnu darbu analīze.

Diplomdarba struktūra – sastāv no trijām nodaļām un apakšnodaļām.

1. **nodaļa** – pētīta mākslinieka Imanta Vecozola biogrāfija un daiļrade.
2. **nodaļa** – apskatīta pedagoģiskā literatūra, vecumposma specifika, atlasītas nepieciešamās mācību metodes, kā arī raksturota pedagoģiskā pētījuma bāze.
3. **nodaļa** - veltīta pedagoģiskam pētījumam, kas tika veikts Mežmalas vidusskolā 7. klasē.

1. IMANTA VECOZOLA DAIĻRADE UN MĀKSLINIECISKIE IZTEIKSMES LĪDZEKĻI

Gleznotājs Imants Vecozols, mūsdienās, tiek dēvēts par nepārspēto kluso dabu meistaru. Ar vairākiem simtiem gleznu, mākslinieks ir atstājis nozīmīgu mantojumu latviešu mākslā. Mākslinieks ir darbojies vairākos žanros – klusajā dabā, portretā, sadzīves žanrā, ainavā, kā arī grāmatu ilustrācijas jomā. Tomēr pats mākslinieks, Imants Vecozols uzsver: „Visvairāk mani interesē priekšmeti un lietas, ko apdzīvojis laika un cilvēka pieskāriens. Tādās lietās saskatu garīgu patīnu. Jaunai lietai nav dvēseles, atzīst mākslinieks." (16, 21. lpp.)

Mākslinieks dzimis 1933. gadā Kārzdabā. Mākslinieka bērnība pagājusi laukos. Mātes dzimtās mājas atradās Liezērē, bet tēvs nācis no Kārzdabas. Uzaugot lauku vidē, mākslinieka pienākumos ietilpa gan mazā brāļa pieskatīšana, gan govju ganīšana, gan ravēšana un cūku ēdiena gatavošana, tomēr jau bērnībā radās interese par mākslu. Cik mākslinieks sevi atceras, viņam vienmēr ir paticis zīmēt un izkrāsot. Starp daudzajiem lauku darbiem, zēns centās izbrīvēt laiku lai pagatavotu apsveikumus draugiem un paziņām gadadienās. Nācies pieņemt pasūtījumus arī no kaimiņiem, jo visi atzinuši „tas puika ļoti smuki zīmē." Pirmo izglītību Imants Vecozols ieguva Kārzdabas sešgadīgajā skolā. Pēc skolas beigšanas turpināja mācības Jāņa Rozentāla Rīgas mākslas vidusskolā. Jau Rozentāla skolā tika iegūtas gan profesionālas iemaņas, gan spēja patstāvīgi spriest, izvērtēt nozīmīgākās mākslas dzīves parādības. Veidojās savi uzskati par mākslu. Jāņa Rozentāla skolu Imants Vecozols absolvēja ar diplomdarbu „Lauku mehanizātori" Oļģerta Urbāna vadībā. (9, 70. lpp.)

Pēc Jāņa Rozentāla Rīgas Mākslas vidusskolas absolvēšanas, Imants Vecozols studēja Latvijas Mākslas akadēmijā no 1954. līdz 1960. gadam, gleznieciības nodaļā, kuru absolvēja ar diplomdarbu „ Uz dzelzceļa uzbēruma" Eduarda Kalniņa vadībā. (16, 21. lpp.) Par saviem iespaidiem Mākslas Akadēmijas studiju laikā mākslinieks stāsta: „Visvairāk un tiešāk mani, vismaz, studiju gados un vēl mazliet vēlāk iespaidoja latviešu gleznotāji Jānis Liepiņš, Eduards Kalniņš, Ģederts Eliass un Konrāds Ubāns." (28)

Tieši ar Konrādu Ubānu māksliniekam izveidojies visciešākais kontakts, kas ilga līdz meistara mūža galam. Konrādu Ubānu, mākslinieks dēvē par savu gleznošanas un dzīves skolotāju. Profesora izteiktās atziņas, pamācības un praktiskie padomi bijuši ļoti nozīmīgi meistara turpmākajā daiļradē glezniecisklā rokraksta izkopšanā. Konrāda Ubāna mūža nogalē 1981. gadā Imants Vecozols uzglezno viņa portretu. Portrets tiek uzskatīts par vienu no

labākajiem Imanta Vecozola daiļradē. Šis portrets ir gluži kā piemineklis abu mākslinieku ilgajai garīgai sapratnei un draudzībai. (9, 73. lpp.) (1. pielikums 1.1. att.) 1983. gadā Imants Vecozols uzraksta teorētisku darbu „Atmiņas par profesoru Ubānu" Darbā apkopotas K. Ubāna laikabiedru atmiņas par profesoru, kā arī mākslinieka I. Vecozola personīgās sarunas ar K. Ubānu. (29)

Imants Vecozols uzsver vienu no pēdējām Konrāda Ubāna atziņām: „Mākslinieka dzīve ir kā tāds dzijas kamols, kas tinas un tinas, no gada uz gadu kļūst kuplāks, pilnīgāks un skaistāks. Abi dzijas gali, gan tas, kas atrodas kamola vidū, gan tas, ko turam rokās, - ir cieši saistīti. Arī gleznieciībā mēs nedrīkstam uzgriezt muguru tam, kas bija pirms mums. Ja mēs gribam radīt ko paliekošu, mums jāmācās no tā, kas bijis pagātnē, kas mums radniecisks." (17, 121. lpp.)

Imants Vecozols ierosmes un idejas smeļas muzejos, izstādēs un grāmatās. Dažādas problēmas palīdz noskaidrot daudzie ceļojumi un pētījumi pasaules lielajās krātuvēs. Par saviem ierosmju avotiem jau bērnībā Imants Vecozols stāsta: „Spēcīgi mani ietekmēja Vilhelma Purvīša darbu reprodukcijas. Es tās brīvi kopēju ar akvareļu krāsām, papildināju ar nozīmētām figūrām no žurnāliem." (16, 21. lpp.) „Studiju laikā daudzas stundas tika aizvadītas muzejā, pētot vecmeistaru darbus. Ļoti patika Jāņa Valtera gleznas, sevišķi viņa portreti un „Jelgavas tirgus", atzīst mākslinieks. (9, 85. lpp.) Imants Vecozols uzsver, ka tā ir ļoti nozīmīga un svarīga pieredze, ja ir iespēja paturēt rokās Tintoreto zīmējumu, Matissa vai Dīrera kokgrebuma klucīti un to netraucēti papētīt tuvplānā. (29) Tomēr vislielāko pietāti un cieņu mākslinieks izrāda tieši latviešu izcilajiem gleznotājiem: „Man ir savi mīluļi muzejā, skatījos, pētīju, pārdomāju Valteru, Purvīti, bibliotēkās meklēju jaunākās gleznieciības reprodukcijas, " kādā intervijā atzīst mākslinieks. (27)

„Esmu skatījis daudzas mākslas krātuves, pētījis citas gleznieciības skolas un nācis pie atziņas, ka tādas gleznieciības izpratnes, tādas skaidrības, kāda piemīt mūsu mākslai, nav nevienai citai. Par to ir jācīnās, tā ir jāsaglabā, tā ir nākotne, kas nav izsmeļama," raksta I. Vecozols. (9, 85. lpp.)

Meistara rokraksts, kas latviešu mākslā sastopams kopš 60. gadiem, ir tik noturīgs, ka mūsdienu gleznotājs Imants Vecozols, jau kurai paaudzei asociējas ar klasisko latviešu gleznieciību.(34) Rokraksta izkopšanas nozīmīgumu uzsver arī pats mākslinieks:
„ Gleznotājam jāatrod sava valoda, tad nevajadzēs maldīties ar otu rokā. Tur ir tas radošais skaistums." (16, 42. lpp.) Par sevis meklējumiem Imants Vecozols stāsta: „Agrākos gados es esmu metis lielus kūleņus, aizmidzis kā VanGogs un pamodies ar Sezanna domām. Esmu briesmīgi mocījies, taču liekas, ka ir tādas bedres, kurās es tagad nekad neiekritīšu, nupat,

šķiet, esmu noskaidrojis lietu vērtību. Man ir audekli, kas pat piecas reizes pārgleznoti un katrs pretēji iepriekšējam. Tā ir bijusi milzīga, traģiska laušanās. Atceros Ubāna teikto, ka jaunībā jau var visādi izmēģināties, bet ar gadiem jāsaprot, kas ir vērtība un kur ir tava vieta mākslā." (9, 74. lpp.)

Gleznotājs Imants Vecozols bieži vien ir izpelnījies apzīmējumu „latviešu Morandi", atsaucoties uz itāliešu mākslinieku Džordžo Morandi (*Giorgio Morandi*, 1890. – 1964.) tonāli izsmalcinātām, tomēr krietni abstraktākajām klusajām dabām. (33) DžordžoMorandi darbos, stilistiski pārsteidzoši daudz līdzību ar Imanta Vecozola darbiem – tuvināto toņu izmeklētais kolorīts, objektu salikumi, apjoms un gaismēna. Tomēr atšķirības abu mākslinieku daiļradē ir būtiskas – Morandi gleznoties priekšmeti ir aristokrātiskāki un izsmalcinātāki, arī abstraktāki. Džordžo Morandi pievērš daudz mazāku uzmanību telpiskumam, apjomam un faktūrai. Gleznotie objekti pietuvināti nosacītiem siluetiem, kuri ritmizējas dažādās kompozīcijās, bet triepienam cauri spīd gaišā audekla pamatne, nevis iepriekšējā krāsas slānis. (16, 27. lpp.) Savukārt Imanta Vecozola gleznojums bieži vien tiek veidots, pakāpeniski apaudzējot audeklu ar vairākiem atšķirīgiem krāsu slāņiem, vietām audekls tiek atsegts, atkasīts un atbrīvots no iepriekšējās krāsas, tad vēlreiz pārgleznots – Imanta Vecozola gleznu faktūra veidojas pakāpeniski, lēnām un secīgi. (21)

Savās pārdomās par gleznotāju DžordžoMorandi dalās arī mākslinieks Imants Vecozols: „ Morandi atmeta ar roku visam tam, kas notika viņa dzīves laikā, kas, kā zinām bija bezgala asiņains. Nonācis savā pilnīgi izolētā pasaulē un ienesa gleznecībā metafiziku. Es esmu audzināts, ka gleznotājam jākalpo sabiedrībai, tāpēc mani viņa attieksme saistīja. Tā nav tāda īpatņa savdabības izpausme, bet gan ar prātu būvēta. Protams, mani Morandi ir saistījis kā liels talants arī tīri formāli. Kad pirmo reizi biju Romā, gide kādā muzejā teica, ka itāļiem Morandi ir tas pats, kas frančiem Pikaso. Par to der aizdomāties." (16, 42. lpp.)

Par vienu no svarīgākajiem, personīgajiem mērķiem mākslā, Imants Vecozols ir teicis : „ es cenšos gleznās dabūt iekšā gaismu. " (26) Iespējams tieši Konrāda Ubāna teiciens „Sauli glezno daudzi gleznotāji, bet spīd tikai retajam, tikai tam, kas prot gleznot gaismu Un būtībā nav svarīgi vai gleznojat sauli vai istabas kaktu, galvenais ir rezultāts – ir vai nav gleznecība," (17, 117. lpp.) ir pamudinājis mākslinieku, savā radošajā darbībā pievērsties gaismas studēšanai daudzu gadu garumā. (16, 28. lpp.) Par gaismas nozīmi gleznecībā mākslinieks saka: „Man visgrūtāk ir uzgleznot tukšu laukumu – tajā dabūt iekšā to visu, ko zini un jūti par laiku un telpu. Ja ir kāds noslēpums pasaulē – tā ir gaisma. Gaisma – tā ir enerģija, elektromagnētisko viļņu svārstību daudzums noteiktā laika vienībā. Es gaismu konstruēju, daudz izmantojot balto krāsu, bet es gribētu to pašu panākt ar melno vai zilo. Un

tas ir iespējams, nemainot glezniecisko izpratni. Man ir ļoti svarīgi no kurienes gleznā nāk gaisma. No liela attāluma, vai no sveces, vai var būt tā ir kosmiska. Vai tā ir saules, vai pagraba gaisma. Ja zīmējuma līnijās ir formas skaidrība, tad krāsu laukumi to tin gaismas noslēpumā. Katram gleznotājam ir sava gaismas izpratne. Gaisma – tas ir šifrs, ko zina tikai katrs gleznotājs priekš sevis. Jo sarežģītāks šifrs, jo gleznā vairāk noslēpuma. To nevar uzminēt – tas mainās." (16, 28. lpp.)

Daudzi mākslas zinātnieki un komentētāji atzinuši, ka nespēj izteikt, kas ir tas īpašais Imanta Vecozola baltajos fonos. Arī pats mākslinieks nespēj to izteikt, pamatojot: „gleznieciību jau nevar tik vienkārši izstāstīt, un tāpēc detaļas dažkārt ir vieglāk uzgleznot nekā vienkāršu fona laukumu." (26)

Aplūkojot Imanta Vecozola daiļradi, mākslinieku var saukt par gandrīz vienīgo, reto, lauku tēmas risinātāju latviešu mūsdienu gleznieciībā. Aizvadītā bērnība laukos, nenoliedzami, ietekmējusi mākslinieka daiļradi. Meistara darbos mēs sastopamies ar zemes ainavām, zemniekiem, viņu ikdienu un ikdienā lietojamiem priekšmetiem. Ciešā saikne ar dabu un cilvēkiem, atspoguļojas Imanta Vecozola gleznās, kurās mākslinieks ar lielu pietāti ataino ikdienišķo. (30) Dzimis un uzaudzis laukos, mākslinieks turpina latviešu mākslas zemniecisko sakņu tradīcijas, norādot, ka tieši spilgtie lauku dzīves bērnības iespaidi, varētu būt noteicošie mākslinieka risināto tēmu izvēlē. (16, 22. lpp.)

ImantaVecozola daiļradē var nošķirt vairākus galvenos tēmu lokus: figurālās kompozīcijas, portreti, ainavas, grāmatu ilustrēšana un protams, klusā daba. Mākslinieks ir strādājis visdažādākajās tehnikās – eļļas krāsas, temperu, akvareli, pasteli, ogli, kolāžas tehnikā – nebaidoties izmantot jauktās tehnikas un materiālus. Gleznu pamatnei mākslinieks, galvenokārt izmanto audeklus, bet bieži vien arī kartonus vai skaidu plati – atkarībā no darba ieceres un triepiena. (9, 76. lpp.)

Mākslinieka patstāvīgā darbības sākums sakrīt ar „skarbā stila" uzvaras gājienu padomju mākslā. Tā laika darbos dominē, šī brīža daiļradei neraksturīgi vispārināts, dažkārt pat shematiski iezīmēts cilvēka attēlojums. Popularitāti ieguva lielformāta, tematiskās ***figurālās kompozīcijas***. (18, 167. lpp.) Savos figurālajos darbos mākslinieks kavējies savās bērnības atmiņās, karu gadu bargajās ziemās, stāstījis par lauku darbu ikdienas norisēm .Viņa gleznās var redzēt melioratorus un apkūlību dalībniekus, mehanizatorus un citus lauku ļaudis. (22) Lielformāta daudzfigūru gleznās „Zemnieki" (1. pielikums 1.2.att.) un „Vidzemes darba zemnieki"(1. pielikums1.3.att.) Mākslinieks pauž savu redzējumu par lauku dzīves ikdienu. To var saukt arī par grupas portretu, jo katrā cilvēkā mākslinieks ielicis individualitāti un raksturu. Šie personāži kļuvuši par nozīmīgiem laikmeta raksturotājiem. Par lielformāta daudz

figūru gleznieciību mākslinieks pauž savu pārliecību: „Ja glezno figurālu darbu, jāstrādā ar galvu, jo tā saucamais emocionālais temperaments ir pat traucējošs. Es neaicinu uz sausumu, racionālismu, bet te ir vajadzīga noturība. Šādu darbu gleznojot, jāaptver dažādas lietas no visādiem viedokļiem Tā ir daudzslāņu gleznieciība, tā ir skola, amats, jātur sevi kā spīlēs, nedrīkst iedegties, pat kāda skaista vieta dažkārt jāiznīcina kopējā labdab – pat tik nežēlīgam jābūt pret sevi. Visādas likumības formālā plāksnē ir jāprot organizēt, pakļaut, jo gleznā noteicošais ir un paliek iecere, doma, tas, ko mākslinieks grib pateikt." (9, 78. lpp.)

Ar lielu cieņu un pietāti mākslinieks glezno arī ***portretus***. Mākslinieks nemeklē ideāli daiļo vispārpieņemtā nozīmē. Imantu Vecozolu piesaista darbā nodzīvotais cilvēka mūžs, savilkti muskuļi, ķermeņa deformācija. Mākslinieks cilvēku attēlo bez glaimošanas, taču ar vislielāko pietāti pret modeli.

Par portretu gleznieciību meistars saka: „mums cilvēkā jāprot saskatīt, kādēļ viņš smejas vai raud, kāda ir viņa vieta zemes virsū. Jācenšas piekļūt tuvāk tās personas būtībai, kuru gleznojam, bet jāsamierinās, ka visu nekad neuzzināsim. Mēs portretu varam negleznot, bet šad tad jāiedomājas – vai ar „bagāžu", kas ir mūsu rīcībā, esam spējīgi to uzgleznot, „nedancojot" pa virsu, nepazudinot. Man vispirms jāizpēta modelis – un tad redzu, ko es drīkstu atļauties. Piemēram, vai varu izmantot tik aktīvas krāsas kā zaļo vai violeto. Man labāk patīk gleznot vecus, padzīvojušus cilvēkus. Viņos ir miers un nosvērtība, acis lūkojas it kā uz iekšu, sevī, nodzīvotajā mūžā. Viņos ir vairāk garīguma." (9, 80. lpp.)

Jau no daiļrades sākuma, mākslinieks galvenokārt, portretēja ģimenes locekļus un dažus, tuvus iepazītus cilvēkus. Māti, tēvu un sievu Rutu (1.pielikums 1.4 un 1.5. att.) mākslinieks ir gleznojis atkārtoti. Mātes portrets (1. pielikums 1.6.att.) ieņemt nozīmīgu vietu mākslinieka darbnīcā. Portretos mākslinieks izmanto arī pasteļa tehniku Tēva portrets (1.pielikums 1.7. att.) un Mātes portrets (1. pielikums 1.8.att.) kā arī ogles zīmējumu uz kartona - Mātes portrets. (1. pielikums 1.9.att.) Mākslinieks ir pievērsies ar pašportretu gleznojumiem.(1. pielikums 1.10. un 1.11. att.)

Lai gan Imanta Vecozola daiļradē līdz ar figurālajiem darbiem un portretiem, ***ainavas*** ieņem pakārtotu vietu, tās ir tik pat smalkas un harmoniskas kolorīta izpausmē. (10, 170. lpp.) Imants Vecozols savās ainavās attēlo dzimto zemi – ikdienišķo un ierasto, lauku ikdienas norises, mazpilsētu skatus, malkas kaudzes, šķūnīšus un dīķi. Caur šīm ikdienišķajām lietām, mākslinieks mums atklāj gleznieciību, kuru ikviens var saskatīt dabā. Mākslinieka skolotāja K. Ubāna teiktais: „Ne viss jāattēlo „mats matā" , kā dabā. No visa novērotā jāatsijā galvenais, izteiksmīgākais un tas arī jāizmanto mākslas darba kompozīcijas veidošanā." Kalpojis kā ceļa

vārdi ainavas gleznojumos. Imanta Vecozola ainavas var raksturot gan kā reālistiskas, gan arī nosacītas vienlaikus. (28, 22. lpp.)

Ainavu gleznojumos, biežāk sastopamas tieši ziemas ainavas, iespējams tieši baltās krāsas nianšu izpētes dēļ, vasaras ainavām raksturīgais zaļums, reti sastopams mākslinieka daiļradē. Reducējot ainavu, mākslinieks, arvien vairāk attīra izvēlēto motīvu no dažādām nebūtiskām detaļām. Piemēram, gleznā „Ziemas saule" (1. pielikums 1.12. att.), kur centrālo vietu aizņem saule. Bet 21. gadismta sākumā ar bagātīgiem faktūru efektiem, gandrīz monohromi, parādās žanriskas ainas sētas pagalmā „Nozāģētās ābeles" (1. pielikums 1.13.att.), kurās dominē melnā un pelēkā krāsa, nevis baltā. (16, 28. lpp.) Ar smalko toņu un pustoņu gradācijām mākslinieks panāk pilnīgu formu pārskatāmību. Daži tumšie laukumi – koku stumbri, kādas mājas siena – akcentē plakņu toņu daudzveidību un veiksmīgi uzbūvē toņu attiecības gleznās. (1. pielikums 1.14; 1.15; 1.16. att.) (8, 134. lpp.) Māksliniekus saista mazpilsētu un apdzīvotu vietu skati, parasti – jaunceltnes vai jaunie dzīvojamie rajoni. Ainavas mākslinieks, galvenokārt, glezno temperas tehnikā. (8, 231. lpp.)

ImantaVecozola daiļradē nozīmīgu vietu ieņem arī ***grāmatu ilustrēšana***. Imants Vecozols veidoja ilustrācijas stāstiem – Andreja Upīša „Sūnu ciema zēni" un Valda „Staburaga bērni".(1. pielikums 1.17; 1.18 att.) Ilustrācijas darinātas kā ar bērna roku, sirsnīgas un mīļas. (9, 75. lpp.) Par grāmatas „Sūnu ciema zēni" Imants Vecozols stāsta : „Man šīs ilustrācijas tapa apmēram gada laikā. Es diezgan daudz nopūlējos. No sākuma es zīmēju ar tušu, bet nekas neiznāca. Tad manās rokās nonāca pelēkais franču papīrs, es gribēju uz tā attēlot ļoti baltos sniega punktiņus. Tas papīrs atrisināja visu. Vispirms uzzīmēju 3–4 variantus, kamēr iznāca īstais." (29, 35)

Pētot Imanta Vecozola daiļradi, nenoliedzami nākas secināt, ka tieši ***klusās dabas*** žanrā mākslinieks viss spilgtāk un nozīmīgāk atklājis skatītājiem savu gleznotāja talantu. Klusā daba, šķiet, ir pirmais, kas saistās ar Imanta Vecozola gleznieciību. (28, 33. lpp.) Māksliniekagleznotās klusās dabas, ir koloristiski ļoti smalkas, nereti, gleznotas tikai viena toņa gammā. Klusajās dabās jūtams meistara prieks, par kādu noskaņu vai sajūtu, kura likusi izvēlēties klusās dabas motīvu. (10, 196. lpp.) Mākslinieka klusajās dabās visspilgtāk atklājas dažādo gleznioecībs paņēmienu iamzntošana. Dažas gleznas ir veidotas *alla prima* tehnikā, citas tiek gleznotas ilgstoši, izmantojot daudzslāņu gleznošanas metodes. Tik pat dažādas kā gleznošanas paņēmieni, ir arī kluso dabu kompozīcijas. Būdams ļoti jūtīgs gleznotājs, viņš savās klusajās dabās kārto ikdienas priekšmetus un atklāj to vienkāršību un skaistumu. Galds ar baltiem šķīvjiem (1.pielikums 1.19. att.) bērzu sulas vēderainā pudele (1.pielikums 1.20. att.) baltie trauki, kā harmonijas simbols (1.pielikums 1.21. att.), vai biezpiens marles kulītē –

(1. pielikums 1.21. att.) Visi šie ir sadzīves lieciniek, kurus Imants Vecozols izceļ gleznieciības gaismā. Tieši Imanta Vecozola klusajās dabas, rosina domāt par cilvēku piederību un atkarību no lietu pasaules, par cilvēkiem, kuri lieto šos priekšmetus un viņu savstarpējo saskaņu. (22) Mākslinieks tik daudz gaišuma spēj saskatīt ikdienišķajās lietās un parādībās – vēsā ūdens glāzē uz palodzes (1. pielikums 1.23. att.), sīvajā spēka auglī – melnajā rutkā (1. pielikums 1.24. att.). Tā ir tradīcija, ka kluso dabu gleznotājam ir nepieciešama spēja saskatīt un apbrīnot lietu pasauli ap sevi, spēja cieši ieskatīties lietās un dziļi izjust tās. (10, 196. lpp.) Par klusajām dabām Imants Vecozols saka: „Mežmalā dzīvojot man tas ir ļoti parocīgi. Turklāt klusā daba atbrīvo no tā, ko prasa portrets. Var nodarboties tīrākā veidā ar gleznieciību. Ainava ir mirkli mainās, klusā daba ir stabilāka, viņa ir mūžīgāka, inertāka, un tad tā noskaņa jāizdomā pašam." Savās klusajās dabās mākslinieks cenšas noskaidrot un arī demonstrēt savu izpratni par lietām un dzīvi kā tādu. Balto nianšu daudzveidība, viens trauks pret otru, balto priekšmetu attiecības, kas ir gan tuvas, pat vienādas, gan atšķirīgas ar savu faktūru, ar virsmas matējumu vai spīdumu ir raksturīgākais Imanta Vecozola kluso dabu gleznieciībai.(1. pielikums 1.25. att.) (23)

Kādā intervijā mākslinieks stāsta: „Man patīk, ka tur ir laiks un cilvēks, kas ir izveidojis tos objektus. Laiks tādā ziņā, ka ap to lietu ir dzīvojušas un to ir lietojušas veselas paaudzes. Tās ir bezgala tradicionālas formas, bet tās aizvien vēl izstaro gaismu.Man patīk grūtas lietas, kas ir savstarpēji tuvas – atrisināt un atspoguļot to attiecības. Dabā manām acīm šis skaistums ir redzams." (26)

Lai arī kopš 60. Gadiem līdz pat mūsdienām, mākslinieka gleznieciības tematiskās un formālās intereses nav radikāli mainījušās, tomēr pēdējā laikā, 21. Gadsimta darbos spilgti izceļas kolāžas elementi – avīžu un žurnālu fragmenti, kas „pieglezno ti" pie audekla vai kartona. Kolāžas tehnikā mākslinieks darbojas gan klusās dabas, gan ainavas žanrā. (1. pielikums 1.26; 1.27; 1.28. att.) (16, 28. lpp.)

Imanta Vecozola izvēlēto priekšmetu, cilvēku un ainavu loks bieži daudz nemainās. Tie ir paša izaudzināti ķirbji, darbnīcā daudzu gadu garumā krātie baltie trauki, Berģu ciems, ģimenes locekļi, tuvākie kaimiņi un protams, kolēģi. Mākslinieks atkārtoti pārglezno vienu un to pašu sižetisko risinājumu, atkārtoti glezno vienu un to pāsu, meklējot jaunas sakarības un formu valodu. (1. pielikums 1.19. un 1.29. att. un 1.30; 1.31. att.) (24) „Varat mani uzskatīt par fundamentālo tradicionālistu vai par ortodoksāli, es tomēr palieku pie pārliecības, ka tradicionālas institūcijas – muzejus, akadēmiju, latviskās kultūras, latviskās tradīcijas garā arī jāsargā un jāsaglabā., kādā intervijā skaidro mākslinieks." (26)

Jau kopš 1961. gada mākslinieks Imants Vecozols strādā Latvijas Mākslas akadēmijā kā pedagogs. Iesākumā viņš pasniedza zīmēšanu un gleznošanu sagatavošanas kursos, bet kopš 1967. Gada savu darbību ir saistījis ar Glezniecības katedru. Kopš 1984. gada Imants Vecozols ir stājgleznieciības meistardarbnīcas vadītājs. Mākslinieka Imanta Vecozola līdzdalībā tapa liela daļa glezniecības nodaļas studentu diplomdarbu. Imants Vecozols deva lielu ieguldījumu jauno mākslinieku profesionālai sagatavotībai. Pie mākslinieka Imanta Vecozola glezniecību ir mācījusies pazīstami gleznotāji un pedagogi -Ieva Iltnere, Frančeska Kirke, Miervaldis Polis, Līga Purmale, Egīls Rozenbergs, Laimonis Šēnbergs, Jānis Osis, Uģis Auziņš. Mākslinieka meistardarbnīcu ir beiguši – Normunds Brasliņš, Kārlis Siliņš, Kaspars Zariņš, Īra Rozentāle, Vita Jurjāne, Ralfs Ozols, Viktorija Bulova, Laima Bikše. (29)

Imants Vecozols pieder pie tiem māksliniekiem, kuru daiļradē īpaši uzskatāmi atklājas latviešu glezniecības tradīcijas. (18, 90. lpp.) Mākslinieks, vienmēr, ir palicis uzticīgs savam mākslas redzējumam un saviem uzstādītajiem glezniecības uzdevumiem. Savās pārdomās par Latvijas glezniecību dalās arī pats mākslinieks: „Mūsu glezniecība ir jauna, tā ir tonāla un materiāla. Nevis parastā vizuālā veidā, bet vieliskuma ziņā kā matērija. Un tāda ir mūsu domāšana – zemnieciska. Es uzskatu, ka tas ir latviešu glezniecības pamats. Citādi iznāk karnevāls provincē.” (25) „Latviešu glezniecībā, mākslinieki lielāku uzmanību pievērš tieši darba glezniecīskajai uzbūvei. Mēs savādāk risinām gaismu – ēnu attiecības gleznā. Mums lielās krāsu attiecības ir gleznas uzbūves pamats. Mēs tās saskatām kopējā apgaismojumā un lokālo pamatkrāsu mijiedarbībā. Telpa, gaisma, viela – tas ir viens vesels, kā glezniecīska vērtība, kas neizsakās atsegtā krāsā, bet nokrāsu bagātībā, kuras negrauj gleznas pamatu un nerunā pretī pamat attiecībām.” (29)

Secinājumi

Imanta Vecozola daiļrades apskates nobeigumā, tika veikti šādi secinājumi:

Lai gan Imanta Vecozoloa daiļrade, viennozīmīgi, asociējas ar latviešu tonāli telpisko gleznieciību, pārsvarā ar baltos toņos gleznotajām klusajām dabām, var izšķirt vairākus, nozīmīgus, mākslinieka daiļradei raksturīgos tēmu lokus :

- „Skarbā stilā", padomju mākslas atskaņās veidotās lielformāta daudz figūru kompozīcijas;
- portreti;
- ainavas;
- grāmatu ilustrēšana;
- smalkās, balto krāsu toņu gradācijas gleznotās klusās dabas;
- pēdējo gados tapušās, jauktajā tehnikā veidotās kolāžas, kurās mākslinieks eksperimentē ar dažādiem materiāliem un gleznieciības tehnoloģijām.

Līdzās bagātīgajam tēmu lokam, tik pat daudzpusīgi un atšķirīgi ir mākslinieka izmantotie materiāli un tehnikas. Mākslinieks strādā ogles, pasteļu, akvareļu, temperas, eļļas, pēdējos gados arī kolāžas tehnikā. Mākslinieka gleznotie darbi ir daudzslāņaini, daudzpusīgs ir arī faktūru pielietojums un otas triepiens. Mākslinieks glezno ļoti daudzveidīgi – radot darbus, gan ar biezu, pastozu faktūru, gan izmantojot gludu, gandrīz caurspīdīgu gleznojumu.

Strādājot paralēli vairākos žanros, eksperimentējot ar dažādiem materiāliem, mākslinieka Imants Vecozola rokraksts ir ļoti daudzpusīgs, gan žanriskās, gan tehnikas, gan arī izteiksmes līdzekļu pielietojumā, atkarībā no tā, kādus mākslinieciskos uzdevumus ir gleznotājs izvirzījis. Mākslinieks, vienmēr, kā primāros ir uzsvēris glezniecisko pamatuzdevumus – krāsu, gaismu, formu un materialitāti.

Kā vienojošo var atzīmēt lauku tēmas klātbūtni, visas daiļrades gaitā. Laukos aizvadītā bērnība spilgti ietekmējusi I. Vecozola daiļradi un mākslinieciskо rokrakstu. Mākslinieka darbos vērojama liela saikne ar dabu un cilvēkiem. Imants Vecozols neidealizē pasauli, bet gan atklāj tās skaistumu izceļoti ikdienišķo.

Saistībā ar mācību uzdevumu kopas izveidi, gūstot iedvesmu daudzveidīgajā Imanta Vecozola daiļradē, diplomdarba autore vēlas iepazīstināt skolēnus ar mākslinieka gleznieciībai raksturīgajiem izteiksmes līdzekļiem, sniedzot brīvas, atraisītas zīmēšanas un gleznošanas pieredzi, eksperimentējot ar dažādiem materiāliem un izmēģinot jauktās gleznošanas tehnikas.

„Atraisītība gleznieciībā – tā nav patvaļīga attieksme pret to, ko glezno, tā ir brīva izteiksmes līdzekļu valoda par mums zināmo." /I. Vecozols / (18, 90. lpp.)

2 . UZDEVUMU KOPAS IZVEIDES PRIEKŠNOSACĪJUMI

2.1. Vecumposma raksturojums

Pētījumā iesaistīto skolēnu 7. klases grupas vecumposms saistās ar vidējo skolas posmu – pusaudžu vecumu. Lai skolēniem nodrošinātu pozitīvu mācību procesu jebkurā mācību priekšmetā, arī vizuālajā mākslā, nepieciešams apzināties skolēnu vecumposma raksturīgākās īpašības.

Pētījumā iesaistītie skolēni - Mežmalas vidusskolas 7. a klases skolēniem ir 13 – 14 gadi.

Vecumposma iedalījums attīstības psiholoģijā:

10 (11) – 15 (16) – ir vidējais skolas vecuma posms jeb pusaudži. Pusaudžu vecumu iedala divās apakšgrupās : 10 (11) – 13 (14) gadi – jaunākie pusaudži un 13 (14) – 15 (16). gadi vecākie pusaudži. Robežu nosaka pubertātes jeb dzimumbrieduma parādības organismā. Meitenēm šīs pārmaiņas sākas agrāk nekā zēniem. Iespējamas arī dažādas individuālas novirzes. (19, 66. lpp.)

Pamatojoties uz vecumposma iedalījumu, 7. klases skolēni atrodas uz robežas starp jaunāko pusaudžu vecumu un vecāko pusaudžu vecumu. Ņemot vērā, ka skolēnu attīstība ir individuāla ir jāapskata abas pusaudžu vecuma apakšgrupas.

Pusaudžu vecumposma iedalījumā meitenēm un zēniem ir atšķirības –zēniem no 12 – 16 gadu vecumam, meitenēm – no 11 līdz 15 gadu vecumam. (15, 42. lpp.)

Jaunākie pusaudži strauji aug garumā (īpaši rokas un kājas). Atpaliek vidukļa un iekšējo orgānu augšana un attīstība. Šāda disproporcija rada pārslodzi pusaudžu organismā. Mācības skolā, grāmatu lasīšana, televīzijas un radio pārraides sekmē pusaudžu straujo garīgo attīstību. Kaut arī jaunākajā pusaudžu vecumā parādās vēlme līdzināties pieaugušajiem, bieži vēl ir sastopamas dažas iepriekšējo gadu īpatnības (nenoturīga uzmanība, konkrēta domāšana u.c.) Novērojama tieksme dižoties vienaudžu vidū ar savu pieredzi, drosmi, spēku, asprātību un patstāvību. Rezultātā nereti pusaudži agri sāk smēķēt, lietot alkoholu, tiecas izmēģināt narkotikas un dzimumsakarus, rodas konflikti ar sabiedrību un pat likumpārkāpumi.
(19, 66. lpp.)

Vecāko pusaudžu posmā turpinās strauja augšana garumā, sākas auguma nobriešana. Zēni aug un attīstās nedaudz lēnāk nekā meitenes. Novērojama liela individuāla atšķirība

skolēnu fiziskajā un garīgajā attīstībā. Līdz ar dzimumnobriešanu pastiprinās interese par pretējo dzimumu. Sāk veidoties savstarpējas simpātijas starp zēniem un meitenēm, nereti tās ir pirmās mīlestības jūtas. Bieži klasē rodas dažādi konflikti un sarežģījumi, kuri skolotājam jārisina taktiski un iejūtīgi, ņemot vērā konkrētā vecumposma raksturīgākās īpašības. (19, 67. lpp.)

Viena no svarīgākajām pusaudžu vecuma parādībām ir pubertāte. „Ar pubertāti apzīmē bioloģisku procesu. To raksturo norises, kas nodrošina vairošanās spējas un ar to saistīto parādību attīstību." (Seffge-Krenke) Par pirmo redzamo dzimumnobriešanas pazīmi meitenēm uzskata pirmo mēnešreizi, zēniem – pirmo pollūciju. Šādas pazīmes tiek uzskatītas par radikālām, bet visiem pusaudžiem tās noris individuālā laikā. Caurmērā tiek uzskatīts, ka pubertāte iestājas vecumā no 10 – 13 gadiem. Meitenēm, visbiežāk, ātrāk nekā zēniem. (4, 143. lpp.) Zēniem iestājas arī balss lūzums. Tuvojoties pubertātes periodam, vecākiem bērni laikus psiholoģiski jāsagatavo. (19, 67. lpp.) Dzimumhormonu pastiprināta iekļūšana asinīs var izraisīt tādas reakcijas – no garastāvokļa maiņas līdz histērijai vai depresijai. Nereti tiek pieminēts jēdziens „hormonu vētras". (14.121. lpp.)

Pusaudžu pāragrā vēlme būt pieaugušam un patstāvīgam, ir iemesls, kādēļ šo pusaudžu vecumposmu, nereti, dēvē par pārejas krīzes posmu. Pēc psihologa Ļ. Vigotska domām, pārejas vecuma krīze saistīta ar diviem faktoriem: jaunām iezīmēm pusaudža apziņā un pārmaiņām viņa attiecībās ar sociālo vidi. Šo attiecību neprasmīga pārkārtošana ir galvenais vecuma krīzes saturā. (3, 69. lpp.)

Savukārt M. Klē izdala šādas attīstības zonas un galvenos attīstības virzienus pusaudžu vecumā

1. Pubertārā attīstība:
    - Nepieciešamība pārveidot savu ķermeņa „es" tēlu un izveidot dzimuma identitāti;
    - Pakāpeniska pāreja uz pieaugušo ģenitālo seksualitāti.
2. Kognitīvā attīstība :
    - Attīstīt abstraktās domāšanas spējas;
    - paplašināt laika perspektīvu.
3. Socializācijas iemaņas:
    - Pakāpeniska atbrīvošanās no vecāku aizbildniecības;

- Pakāpeniska iekļaušanās vienaudžu grupā, kura kļūst par socializācijas mehānismu un izvirza prasību pēc konkurences un sadarbības attiecībām ar abu dzimumu pārstāvjiem.

4. Identitātes veidošanās :
   - Sava „Es" laika perspektīvas apzināšanās, kas sastāv no bērnības pagātnes un nosaka savu projekciju nākotnē;
   - sevis kā interiorizētā tēla apzināšanos;
   - izvēļu sistēmas realizēšana, kas nodrošina personības veselumu (profesijas izvēle, dzimumu polarizācija, ideoloģiskas ievirzes.

   (3, 71. lpp.)

Mācīšanās motivācijas īpatnības pusaudžu vecumā

Kā vienu no skolas nozīmīgākajiem uzdevumiem var minēt skolēnu personīgo un sociālo izaugsmi. Pusaudžu vecumā ļoti svarīga ir sociālo prasmju apguve. Veiksmīgi pārdomājot un modelējot vizuālās mākslas stundās šis prasmes skolēnam ir iespēja apgūt .
(2, 56. lpp.)

Pusaudžu vecumposms ir raksturīgs ar to, ka skolēns ir savas identitātes meklējumos. Domājot par mācību procesa organizēšanu vidējā skolas posmā, skolotājam jāņem vērā, ka skolēns būs atsaucīgāks, ja viņam tiks piedāvāti tādi darbības veidi, kuri ļaus viņam justies pieaugušam.

Mācīšanās motivācijas veidošanos, galvenokārt, saista ar vecuma dominējošo vajadzību apmierināšanu. Vien no galvenajām vajadzībām pusaudžu vecumā ir izziņas vajadzība. Ja pusaudžu dabīgā izziņas vajadzība tiks apmierināta, veidosies skolēnu pozitīvā attieksme pret mācību priekšmetiem. Pusaudžu vecumam raksturīga skolēnu dabīgā zinātkāre, tieksme pēc izziņas, enerģija, strauja aktivitāte, iniciatīva un vēlme darboties. Pusaudžu vecumā būtiski attīstās arī gribas īpašības. (3, 73. lpp.)

Pusaudžu vecumā galvenā darbība ir mācīšanās. G. Klaus atzīmē šādas mācīšanās īpatnības pusaudžu vecumā, kas būtiski ietekmē mācīšanās motivāciju :

- Pakāpeniski pieaug audiālās mācīšanās īpatsvars;
- veidojas izvēlīga un kritiski vērtējoša attieksme pret apgūstamo vielu;
- mācīšanās spēļu formas nomaina apzināta un mērķtiecīga mācību darbība;
- spēja patstāvīgi regulēt un virzīt savu darbību, kas veicina apinātu vienu vai citu mācību priekšmetu izvēli, - vienas zināšanas tiek apgūtas, bet citas tiek ignorētas.

- nostiprinās jēdzieniska sakārtotība, palielinās jēdzieniskās spējas;
- šajā vecumā kļūst stiprāka neatlaidība mācībās, vecākie pusaudži spēj ilgāk koncentrēties;
- mācību laikā notiek mācīšanās motivācijas diferencēšanās: Vieniem skolēniem pozitīva attieksme pret mācībām pastiprinās, citiem – pazeminās, dažiem vispār zūd interese par mācīšanos. (3, 75. lpp.)

R. Golda izceļ pusaudžu vecumā ar augšanu un attīstību saistītās problēmas:

- Veselībai riskanta uzvedība;
- pašapziņas un pašcieņas problēmas;
- problēmas pašapliecināties;
- vienaudžu negatīvais psiholoģiskais spiediens;
- vēlme būt neatkarīgiem;
- attālināšanās no ģimenes.

(11, 105. lpp.)

Izvēloties audzināšanas metodes un paņēmienus nepieciešams balstīties uz skolēna pozitīvām īpašībām un īpatnībām, kā arī izturēties pret skolēnu ar cieņu. Uzslavām un kritiskiem komentāriem jābūt strukturētiem un argumentētiem. Pusaudži ļoti sāpīgi reaģē uz piezīmēm klasesbiedru priekšā, vēlams rast laiku individuālai sarunai ar pusaudzi, nepazemojot skolēna pašcieņu. (3, 77. lpp.)

Teologs T. Ribo uzsver mūsdienās novēroto tendenci, ka pusaudžu vecumā 12 līdz 14 gados, iztēles attīstība sasniedz maksimumu. Pārslogojot pusaudžus ar lielu informāciju daudzumu iztēle tiek manāmi pārslogota un traucēta. Īpaša uzmanība būtu jāvelta informatīva satura materiāla atlasei mācību stundu apzinātai mērķtiecībai. (6, 198. lpp.)

Secinājumi

Saskaņā ar vecumposma īpatnību izpēti var secināt, ka pārmaiņas, kuras noris pusaudžu vecumā gan fiziskās, gan garīgās attīstības ziņā ir pārejas posms, kad bērns lēnām pārtop jaunietī. Domājot par veiksmīga un pozitīva mācību procesa organizēšanu vizuālās mākslas stundās pusaudžu vecumā, ir jāņem vērā skolēnu individuālās attīstības dažādos aspektus.

Lai arī bieži vien dumpinieciski noskaņoti, pusaudži vēlās veidot pozitīvas attiecības gan ģimenē, gan ar skolā – ar vienaudžiem un, protams, skolotājiem. Skolotāja uzdevums ir atbalstīt pusaudzi, sarežģītajā pārmaiņu vecumā, uzlabojot mācību darba kvalitāti un emocionālo atmosfēru stundās.

Mācīšanās pusaudžu vecumā palīdz realizēt skolēnu vajadzību realizēties un pašapliecināties. Vizuālās mākslas stundās skolēnam ir iespēja meklēt savu „Es" identitāti un radošo pašizteiksmi, nesekojot vispārpieņemtiem noteikumiem un dogmām. Tieši no vizuālās mākslas priekšmeta sekmīgas apguves būs atkarīga pusaudža spēja radoši risināt dažādas dzīves problēmas un situācijas.

Nozīmīga savas personības un „Es" koncepcijas veidošanās un izpratnes daļa ir savu sakņu nacionālā mantojuma apzināšanās. Savas tautas un kultūras māksliniecisko vērtību iepazīšana, sniedz lielu ieguldījumu pusaudžu personības attīstībā un nacionālās identitātes veidošanās procesā. (5, 188. lpp.)

V. Hibnere izceļ mākslas vērtību apguves nozīmīgumu, sekmējot pozitīva skaistuma ideāla veidošanos, aplūkojot un vērtējot mākslas darbus. Līdz ar mākslas iepazīšanas spēju attīstību būtiska ir arī skolēnu vizuāli radošā darbība, kas ir māksliniecisk ās audzināšanas nozīmīgs faktors. (6, 137. lpp.)

Mākslinieks un pedagogs Imants Vecozols ir teicis: „Mākslai kā tādai vispār nav barjeru. Mēs esam brīvi." (16, 174. lpp.) Tādēļ vizuālās mākslas stundās, pusaudžiem, jārod iespēja savā radoši praktiskajā darbībā būt maksimāli patstāvīgiem, atraisītiem un brīviem, sekmējot skolēnos patstāvību un atbildību.

2.2.Mācību procesam nepieciešamo metožu atlase

Sekmīgu mācību rezultātu sasniegšanai, liela nozīme ir ne tikai mērķu un mācību satura noteikšana un formulēšana, bet arī piemērotu metožu izvēle. Metode ir grieķu izcelsmes vārds. Kurš nozīmē „ceļu uz kaut ko". Tas ir ceļš ir ceļš līdz mērķa sasniegšanai vai uzdevuma izpildei. Mūsdienās, par metodi tiek dēvēta skolēna un skolotāja sadarbības paņēmienu sistēma, kas ir viena no būtiskākajām mācību procesa sastāvdaļām. (20, 72. lpp.)

Skolēnu veiksmīgu mācību satura apguvi, aktivitāti tēmas apguves procesā un mācību procesa efektivitāti lielā mērā nosaka pārdomātu un piemērotu metožu izvēle. Izvēlētajām mācību metodēm jāpilnveido skolēnu prasmi apgūt jaunas zināšanas, radoši pielietojot tās savos radošajos darbos. Būtiska nozīme ir arī veiksmīgai un atbalstošai sadarbībai ar citiem mācību procesa dalībniekiem – skolotājiem un klasesbiedriem.

Mūsdienu, mainīgajā tehnoloģiju laikā, mainās ne tikai skolēns, viņu uzskati un vērtības, mainās arī skolotāju tehniskās iespējas kvalitatīvai informācijas nodošanai skolēniem, līdz ar to izmaiņām tiek pakļautas arī mācību procesam paredzētās mācību metodes. Metožu izvēle lielākoties ir atkarīga no stundas uzdevumiem un skolēnu vecumposma īpašībām. Viens no būtiskajiem principiem ir macīšanu, pēc iesējas aizstāta ar praktisko mācīšanos. (11, 104. lpp.)

Piemērotu metožu izvēlei, kas saskaņota ar mācību uzdevumiem un saturu ir liela nozīme veiksmīgai mācību stundas izstrādei. Pievēršot uzmanību skolēnu vecumposma īpašībām, skolēnu sagatavotībai un iepriekšējai pieredzei, pētījumā izvirzītā mērķa sasniegšanai tikai izmantotas dažādas mācību metodes.

Pedagoģiskā pētījuma ietvaros, veidojot uzdevumu kopu vizuālās mākslas stundām 7. klasē, paredzēts izmantot vairākas mācību metodes. Uzdevumu kopa tiek veidota ar mērķi iepazīstināt skolēnus ar mākslinieka Imanta Vecozola daiļradi, pētot mākslinieka glezniecības rokrakstu, izmēģināt dažādus glezniecības paņēmienus savos radošajos darbos. Pedagoģiskajā procesā, lai sekmētu tēmas veiksmīgu apguvi un rosināt skolēnu interesi par dažādu materiālu izmantošanu, kā arī jaukto glezniecības tehniku izmēģināšanu, tika izmantotas sekojošas metodes – izskaidrojoši ilustratīvā metode, sistemātiskais izklāsts, praktiskais darbs, darbs ar grāmatu, pētnieciskā metode unpārrunu metode jeb saruna. Ceturtā uzdevuma veikšanai, pārdomājot organizāciju formu tikai izvēlēts grupu darbs.

- *Izskaidrojoši ilustratīvā metode*

Izskaidrojoši ilustratīvā metode ir pamats zināšanu apguves pirmajam līmenim. Izmantojot šo metodi skolotājs, gatavā veidā sniedz skolēnam iepriekš sagatavotu informāciju. Pārdomājot apgūstamās informācijas saturu skolotājs piemeklē atbilstošus uzskates līdzekļus – mācību grāmatas, reprodukciju albūmus, iepriekš sagatavotas prezentācijas, dažādus attēlus un shēmas. u.c. Savukārt skolēna galvenais uzdevums, sekot skolotāja sniegtajam informācijas saturam, iegaumēt to un reproducēt ar jau iepriekš iegūto informāciju un prasmēm. Šī metode paredz ļoti daudzveidīgu uzskates līdzekļu izmantošanu, līdz ar to skolēns veiksmīgi spēj uztvert, apjēgt un iegaumēt skolotāja sniegto informāciju. (20, 80. lpp.) Šī metode tikai pielietota visās uzdevumu kopas paredzētajās mācību stundās, tomēr visbūtiskākā nozīme šīs metodes izmantošanai ir ievadstundas laikā. Ievadstundā tiek paredzēts iepazīstināt skolēnu ar Imanta Vecozola daiļrades raksturīgākajiem glezniecības paņēmieniem, demonstrējot skolēniem skolotājas sagatavotu prezentāciju, aplūkojot reprodukciju albūmu un elektroniskā veidā pieejamu interviju ar mākslinieku.

Šī metode tiek uzskatīta par vienu no veiksmīgākajām katra jauna temata apguves sākumā. Pateicoties šai metodei, līdz ar jaunās informācijas iegūšanu skolēns tiek ieinteresēts turpmākās tēmas izpētei. (1, 77. lpp.)

- *Sistemātiskais izklāsts*

Skolotāja stāstījums jeb sistemātisks izklāsts, ir viena no pazīstamākajām un plaši izmantotajām metodēm. Šī metode tiek izmantota visās klasēs, balstoties uz skolēna vecumposma īpatnībā skolotājs izvēlās atbilstošu stāstījuma ilgumu. Jaunākajās klasēs tas var ilgt vienu 5 – 10 minūtes, 15 līdz 20 minūtes vecākajās klasēs. Izvēloties šo metodi, skolotāja sagatavotam informācijas izklāstam jābūt konstruktīvam, saturīgam un pilnvērtīgam. Liela nozīme ir jāpievērš ar skolēnu vecumposmam – jo pārliecinošāks un spilgtāks būs skolotāja stāstījums, jo vairāk tiks piesaistīta skolēnu uzmanība. (20, 74. lpp.) Līdzīgi kā ilustratīvi izskaidrojošā metode, arī sistemātiskā izklāsta metode tiks izmantota visās paredzētajās mācību stundās. Katras stundas sākumā, tiks pārrunāti nozīmīgākie mākslinieka Imanta Vecozola glezniecības paņēmieni, liekot uzsvaru uz praktisko uzdevumu izpildei nepieciešamās informācijas aktualizēšanu.

- *Darbs ar grāmatu*

Darbs ar grāmatu ir viena no vārdiskajām metodēm. Šī metode tiek plaši izmantota mācību stundās un pašizglītībā. (20, 75. lpp.) Līdz ar elektronisko materiālu, skolēniem, visu

mācību stundu laikā, kuras paredzētas uzdevumu kopas realizēšanā tiek piedāvāts praktiskais darbs ar grāmatu – mākslinieka Imanta Vecozola reprodukciju albūms, kuru skolēniem ir iespēja aplūkot stundu norises laikā.

- *Pētnieciskā metode*

Pētnieciskās metodes galvenie uzdevumi ir sekmēt iepriekš iegūto zināšanu radošo izmantošanu, sekmēt skolēnu zinātkāres attīstību, kā arī veidot radošas darbības pieredzi. (20, 84. lpp.) Uzdevumu kopas ietvaros, skolēni tiek aicināti gan iepazīt Imanta Vecozola daiļradi, gan pētīt mākslinieka raksturīgākos gleznieciības paņēmienus, kurus skolēni izmanto savos radoši – praktiskajos uzdevumos. Katra praktiskā uzdevuma ietvaros, stundas sākumā tiek demonstrēti uzskates līdzekļi – gan reprodukcijas prezentācijā, gan aplūkotas gleznu reprodukcijas albūmā, lai skolēni vērojot un pētot mākslinieka rokrakstu, izmēģinātu izmantot iegūtās zināšanas savā praktiskajā darbībā. Viena no būtiskākajām pētnieciskās metodes funkcijām ir skolēna patstāvības attīstību, veidojot radošās darbības pieredzi. Pamatojoties uz izveidotās uzdevumu kopas mērķi, šī metode ir viena no piemērotākajām izvirzītā mērķa sasniegšanai.

- *Reproduktīvā metode*

Reproduktīvā metode paredz jauniegūto zināšanu pielietošanu praktiskajā darbībā. Reproducējot zināšanas un demonstrējot dažādus darbības paņēmienus, skolēns iegūst jaunas prasmes un iemaņas. Šīs metodes izmantošana mācību stundu laikā, bagātina skolēnu spēju jauniegūtās zināšanas pielietot praktiskajā darbībā. (1, 80. lpp.) Pētot un analizējot mākslinieka Imanta Vecozola gleznieciības paņēmienus un rokrakstu skolēniem tiks piedāvāts izmēģināt dažādus gleznieciības paņēmienus savos radošajos darbos. Reproducējot iegūtās zināšanas skolēni tiek mudināti nevis kopēt mākslinieka veikumu, bet gan pielietot mākslinieciskos paņēmienus savos radošajos darbos.

- *Praktiskais darbs*

Līdz ar teorētisko zināšanu apguvi, praktiskā darba metode ir viena no svarīgākajām un biežāk izmantotajām metodēm vizuālās mākslas stundās. Atbilstoši paredzamajam uzdevumam skolēni veic praktisko darbu, izmantojot iepriekš apgūtās zināšanas un prasmes, kas sekmē īstenot skolēnu radošās ieceres, veicot praktisko darbu strādājot individuāli vai grupās. (31, 101. lpp.)

- *Pārrunu metode jeb saruna*

Pārrunu metode, jeb dialogs ir viena no biežāk izvēlētajām un pielietotajām metodēm mācību stundās. Šo metodi var raksturot kā dialogu vai sarunu starp skolotāju un skolēnu mācību stundas laikā. Sarunas laikā skolotājs mērķtiecīgi izvēlas jautājumus, ar kuru palīdzību skolēns tiek virzīts uz atziņu izteikšanu, sava viedokļa paušanu un pamatošanu.(20, 75. lpp.) Viens nogalvenajiem veiksmīgas sarunas (dialoga) priekšnoteikumiem, ir jābūt iepriekš pārrunātiem sarunas gaitas noteikumiem – skolēniem jābūt tolerantiem pret saviem klasesbiedriem un skolotāju, uzklausot citu, diskusiju dalībnieku viedokli. Skolotājam ir ļoti liela nozīme veiksmīgas mācību sarunas vadīšanā un skolēnu izteikšanās prasmju attīstīšanā. (32, 102. lpp.) Izvēloties šo metodi skolotājam ir iespēja mācību stundas ietvaros pārliecināties par skolēnu izpratni tēmas satura apguvē, kā arī veltīt katram skolēnam īpašu uzmanību sniedzot padomu un palīdzot rast atbildes uz neskaidriem jautājumiem. Šo metodi tiek paredzēts izmantot katras mācību stundas laikā, īpašu uzmanību veltot stundas noslēgumam, kad tiek vērtētas veiksmes un neveiksmes, salīdzināti skolēnu praktisko darbu veikumi, iegūstot skolēnu stundas vērtējumu un ieteikumus turpmākajai darbībai.

Uzdevumu kopas ietvaros paredzētās mācību organizācijas formas:

- *Individuāls darbs*

Individuālā mācību metode tiek bieži izmantota vizuālās mākslas stundās. Individuāla mācību uzdevumu veikšana ir viena no efektīvākajām, praktisko darbu realizēšanā, jo skolotājam, nekavējoties, ir iespēja redzēt skolēna izpratni par konkrētās tēmas teorētiskā satura izpratni, praktisko prasmju pielietošanu un skolēna attieksmes vērošanu konkrētā uzdevuma ietvaros. Individuālā darba metode tiek paredzēta pirmo trīs mācību uzdevumu realizēšanā.

- *Grupu darbs*

Lai gan grupu darba metode tiek samērā plaši izmantota, jo sākotnēji šķiet viegli realizējama praksē, tomēr tieši šīs metodes veiksmīga īstenošana prasa lielu sagatavošanos no skolotāja puses. Rūpīga sagatavošanās praktiskā uzdevuma īstenošanai ir nozīmīga veiksmīgu rezultātu iegūšanai. Skolēnu vecumposma izpēte un skolotāju pieredze liecina, ka skolēni labprāt iesaistās grupu darbā, jo tiem tiek dota iespēja sevi apliecināt, pildot kādu konkrētu lomu grupā. Strādājot grupās, skolēniem ir iespēja izmantot iegūtās teorētiskās zināšanas un praktisko pieredzi, pildot konkrēto uzdevumu. Bet būtiskākais skolēni apgūst sadarbības prasmes, kuras nenoliedzami, irļoti nozīmīgas mūsdienu pasaulē. Pielietojot šo metodi

skolēnos tiek rosināta interese par apgūstamo tēmu, apdāvinātākie skolēni ar prieku palīdz klasesbiedriem, kuriem tik labi šajā mācību priekšmetā neveicas. (12, 261. lpp.) .Kooperatīvā skolēnu darbība grupās, saliedē skolēnus panākot to, ka viņi kļūst saticīgāki savā starpā. Analizējot skolēnu vecumposma īpatnības, daļa jauniešu, šajā vecumā ir neaktīva un neieinteresēta, neizlēmīga un pasīva. Tieši kolektīva darbība spēj palīdzēt šiem jauniešiem iejusties kolektīvā, aktīvāk piedalīties mācību procesā, gūstot gandarījuma sajūtu par veikto uzdevu ietvaros. (7, 257. lpp.) Grupu darba jeb kooperatīvā mācību metode tiks izmantota ceturtā uzdevuma veikšanai.

2.3.Pedagoģiskā pētījuma bāzes raksturojums

Pedagoģiskā pētījuma bāzes vieta – Mežmalas vidusskola (Jūrmala, Rīgas rajons), 7. a klase, kurā mācās 24 skolēni. Trīspadsmit meitenes un vienpadsmit zēni.

Skolas bāzes raksturojums – skolā ir vizuālās mākslas mācību kabinets, kurš ir apvienots ar mājturības kabineta telpām. Kabinets ir aprīkots ar datoru, projektoru un ekrānu, kas nodrošina katru mācību stundu skolēniem demonstrēt mākslas darbu reprodukcijas un Power Point prezentācijas, kas skolēniem uzskatāmi palīdz apgūt plānoto vielu, bet skolotājam atvieglo pedagoga darbu. Kā mīnusu varu minēt to, ka klasē nav pieejams interneta pieslēgums, kas nedaudz ierobežo skolotāja iespējas, gan darbā ar e-klasi, gan brīžos, kad ir nepieciešamība demonstrēt kādu mākslas galeriju vai videomateriālu tiešsaistē. Klasē nav arī iespējas kvalitatīvi uzstādīt klusās dabas uzstādījumu, tā, lai visi skolēni to vienlīdz labi pārredzētu, nepietiekamās materiālās bāzes dēl. Neliela ir arī palīgmateriālu bāze, kuru būtu iespējams izmantot vizuālās mākslas stundās. Primāri, gan iekārtojuma ziņā, gan arī vizuālā noformējuma ziņā, klase ir pielāgota mājturības stundu norisēm. Klasē ir iekārtoti vairāki ietilpīgi plaukti, kuros skolēniem ir iespējams nolikt vizuālās mākslas stundās nepieciešamos materiālus. Tomēr tas neatrisina vizuālās mākslas stundām nepieciešamo materiālu trūkumu. Skolēni bieži vien nesagādā mācību procesam nepieciešamos mācību materiālus.

Rēķinoties ar ierasto materiālu trūkuma problēmu, uzdevumu kopas aprobācijai nepieciešamos materiālus skolēniem iepriekš sagatavoju.

Klases ietvaros skolēnu prasmes vizuālajā mākslā ir ļoti atšķirīgas. Vairāki skolēni mācās Jūrmalas mākslas skolā, ir piedalījušies vizuālās mākslas olimpiādēs un dažādos konkursos. Daži skolēni nepiedalījās uzdevumu veikšanā, jo veidoja kolektīvo darbu starptautiskajam konkursam.

3.UZDEVUMU KOPAS REALIZĒŠANA PRAKSĒ VIZUĀLĀS MĀKSLAS STUNDĀS 7. KLASĒ

3.1. Uzdevumu kopas raksturojums, vērtēšanas kritēriji

Pateicoties studiju laikā gūtai pieredzei, gan hospitējot, gan vadot vizuālās mākslas stundas vairākās skolās, radās priekšstats, ka vizuālās mākslas stundas bieži tiek veltītas zīmēšanai ar zīmuli vai tušas pildspalvām izmantojot A4 izmēra papīru. Retāk tiek veikti uzdevumi izmantojot krāsas vai mainot darba lapu formātu. Skolēni pierod pie iepriekš izmēģinātiem un labi zināmiem materiāliem un ir kūtri, kad tiem piedāvā, ko iepriekš neizmēģinātu. Savā izmēģinājuma pedagoģiskajā darbībā vēlos parādīt skolēniem, ka vizuālās mākslas stundās var strādāt radoši un atraktīvi izmantojot daudzveidīgas tehnikas un materiālus. Uzdevumu kopas izstrādes gaitā, man bija iespēja aplūkot tēlojošo materiālu, kas ir Imanta Vecozola darbu oriģināli, kurus apskatīju mākslinieka darbnīcā. Pateicoties gūtajiem iespaidiem un ierosmēm, sava pētījuma ietvaros izveidoju uzdevumu kopu ar kuras palīdzību vēlos iepazīstināt skolēnus ar latviešu gleznotāja Imanta Vecozola daiļradi, sniegt skolēniem brīvas, atraisītas zīmēšanas un gleznošanas pieredzi, kā arī pilnveidot skolēnu prasmi izmantot dažādus materiālus savos radošajos darbos arī turpmāk.

Uzdevumu kopas mērķis ir iepazīties ar latviešu gleznotāja Imanta Vecozola daiļradi, izmantojot dažādas darbības formas un dažādus darba materiālus, veicināt skolēnu vēlmi eksperimentēt ar dažādiem materiāliem, jauktajās glezniecības tehnikās.

Uzdevumu kopa sastāv no četriem uzdevumiem, kuri aptver, gan teorētiskās informācijas apguvi, gan radoši praktisko darbību. (4. pielikums)

1. **Mācību uzdevums –** Ievadstunda. Imanta Vecozola daiļrade un glezniecības principi.
2. **Mācību uzdevums –** Klusā daba, iedvesmojoties no Imanta Vecozola gleznām.
3. **Mācību uzdevums –** Klusā daba, jauktajā aplikatīvajā gleznošanas tehnikā.
4. **Mācību uzdevums –** Pilsētainava, jauktajā kolāžas tehnikā.

Uzdevumu kopa sniedz skolēniem iespēju iepazīties ar vienu no izcilākajiem latviešu gleznotājiem – Imantu Vecozolu un viņa daiļradi. Vienkārši un pakāpeniski dod iespēju izmēģināt dažādus gleznieciības paņēmienus, pilnveidojot un attīstot skolēnu radošās spējas. Katrā mācību uzdevumā mainītas skolēnu darbības formas, sniedzot ieskatu mākslas izteiksmes līdzekļu un darba materiālu dažādībā.

Vērtēšanas kritēriji

Skolēnu mācību sasniegumu vērtēšana ir viens no sarežģītākajiem skolotāja uzdevumiem. Vērtējot skolēnu mācību rezultātus vizuālās mākslas stundās ir grūti izvairīties no individuāli subjektīvās vērtēšanas. Uzdevumu kopas izveides laikā īpašu uzmanību pievērsu skolēnu radoši praktiskās pieredzes bagātināšanas iespējām, jo tieši praktiski darbojoties skolēnos veidojās līdz pārdzīvojums, kura laikā veidojas skolēna individuāla izpratne par svarīgām vērtībām mākslā un dzīvē. Mēģinot uzlabot skolēnu mācīšanās motivāciju vizuālajā mākslā, centos piedāvāt skolēniem iegūt jaunu pieredzi strādājot ar dažādiem materiāliem un iepriekš neizmēģinātajās tehnikās, atklājot iepriekš neapzinātas iespējas vizuālās mākslas stundās.

Lai noteiktu skolēnu zināšanu, prasmju un iemaņu atbilstību izglītības programmā noteiktajam mācību satura apguves līmenim izglītības sistemātika izveidota vērtēšanas procedūra, kura ietver sevi vērtēšanas kritērijus. Kritērijs izglītības sistēmā tiek definēts kā noteicošs būtisks rādītājs, pēc kura vērtē, definē un klasificē skolēnu mācību sasniegumus. Kritēriji tiek izsecināti no priekšmeta ideālā apguves modeļa, kas savukārt ir šī priekšmeta zinātniskās izpētes rezultāts. (13, 88. lpp.) Līdz ar uzdevumu kopas izstrādi izveidoju vērtēšanas kritēriju tabulas, katram mācību uzdevumam, kuras skatāmas (6. pielikumā). Veidojot uzdevumu kopas vērtēšanas kritērijus vadījos pēc punktu sistēmā 10 ballu skalā. Tie tika izveidoti balstoties uz Ministru kabineta noteikumiem Nr. 102, par valsts standartu pamatizglītības vērtēšanas pamatprincipiem un to kārtību, kas paredz darba vērtēšanu 10 ballu sistēmā. (32)

Mācību sasniegumu vērtējumu 10 ballu sistēmā veido šādi kritēriji – iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un iemaņas, attieksme pret izglītošanos, mācību sasniegumu attīstības dinamika. Lai skolotājs veiksmīgāk noteiktu skolēnu zināšanas līmeni, ir jābūt skaidrai 10 ballu sistēmai, kas paskaidro, kādas zināšanas konkrētā atzīme ietver. 10. ballesliecina par skolēna izciliem sasniegumiem. Skolēns spēj patstāvīgi reducēt iegūtās zināšanas, turpmākajos uzdevumos. 9 balles skolēns iegūst tad, ja viņa sniegums ir teicams un

ļoti veiksmīgs, taču vērojamas nelielas nepilnības, kas savukārt nedaudz samazina vērtējumu. 8 balles skolēns iegūst par ļoti labu tēmas apguvi, kas savukārt liecina par to, ka skolēns veiksmīgi apguvis Valsts standartā noteiktās zināšanas un ļoti labi apguvis konkrētās prasmes. Vērtējums liecina, ka skolēns, nepieciešamās zināšanas, prasmes un iemaņas ir apguvis ļoti labā līmenī. 7 balles liecina par to, ka skolēna apgūtās zināšanas un prasmes ir optimāli labā līmenī. 6 balles skolēns iegūst tad, ja vērojama pozitīva mācību sasniegumu attīstība, tomēr valsts standartā noteiktās zināšanas un prasmes tiek apgūtas gandrīz optimālā līmenī. Skolēns ir ieguvis informāciju, tomēr informācijas reducēšana un pielietošana praksēs sagādā skolēnam grūtības. 5 balles liecina par to, ka skolēna apgūtās Valsts standartā noteiktās zināšanas prasmes un iemaņas vērtējamas kā viduvējas, aptuveni 60 % apjomā. 4 balles liecina par to, ka skolēns ir apguvis aptuveni 50 % no Valsts standartā paredzēta zināšanu prasmju un iemaņu apjoma, kas vērtējams kā gandrīz viduvēji. 1 -3 balles liecina par to skolēna apgūtās zināšanas prasmes un iemaņas nav pietiekamas un neatbilst Valsts standartā noteiktajā. Vērtējamas kā vājas, ļoti vājas un ļoti, ļoti vājas. (32)

Katram praktiskam darbam tiek izstrādāti vairāki vērtēšanas kritēriji, sasummējot iegūtos punktus, veidojas galīgais vērtējums.

Lai arī mācību procesa laikā skolēni aplūko citu skolēnu darbus un sniedz mutiskus komentārus, laika trūkuma dēļ, pirmo trīs mācību uzdevumu noslēgumā skolēni netika iesaistīti vērtējuma izteikšanā, šo uzdevumu veic skolotājs. Savukārt ceturtā noslēgumā, kurš bija veicam grupās, skolēniem tik dota iespēja iesaistīties vērtēšanas procesā. Pirms katra praktiskā uzdevuma veikšanas skolēni tika iepazīstināti ar konkrētā mācību uzdevuma vērtēšanas kritērijiem.

3.2. Uzdevumu kopas aprobācijas apraksts

1. Stunda – ievadstunda.

Tēma – Imanta Vecozola daiļrade un raksturīgākie glezniecības principi.

Stundu skaits – 1 mācību stunda (40 min.)

Mācību stundas mērķis – Iepazīstināt skolēnus ar latviešu gleznotāja Imanta Vecozola daiļradi.

Stundas gaitā veicamie uzdevumi:

- Gūt priekšstatus par Imanta Vecozola dzīves gājumu un daiļradi.
- Rosināt skolēnu interesi par mākslinieka darbiem aplūkojot prezentāciju un reprodukciju albūmu.
- Vingrināties analizēt mākslas reprodukcijas, izsakot savu viedokli strādājot darba lapās.
- Iegūt informāciju par turpmāk veicamajiem uzdevumiem.

Mācību metodes, organizācijas forma :

- Stāstījums (izklāsts, lekcija) – Demonstrējot prezentāciju ar Imanta Vecozola darbu reprodukcijām, skolotājs papildina vizuālo informāciju ar stāstījumu par mākslinieka daiļrades raksturīgākajiem principiem.
- Praktiskais darbs/pētījums – Skolēni strādā darba lapās, analizē mākslas darbu reprodukcijas un pauž savu viedokli par mākslinieku izteiktajiem citātiem.
- Saruna/mācību dialogs. Skolotājs stundas nobeiguma aicina skolēnus uz sarunu, kur skolēnam ir iespēja paust savu viedokli par stundā iegūto informāciju un pieredzi.
- Organizācijas forma- darbs ar visu klasi, individuāli praktiskais darbs.

Vērtēšanas kritēriji:

- Aktīva dalība tēmas apguvē stundā; (4 punkti)
- analizē mākslas reprodukcijas, komentē citātus; (3 punkti)
- argumentē savu viedokli. (3 punkti)

Punkti	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
i/ni	ni					i				

Mācību stundas vērtējums – ieskaitīts/neieskaitīts.

Mācību līdzekļi un materiāli:

Prezentācija par Imanta Vecozola daiļradi, reprodukciju albūms, darba lapas un izdales materiāls par mākslinieka dzīves gājumu un daiļradi.

Stundas gaita :

- Iepazīšanās ar skolotājas sagatavotu prezentāciju par Imanta Vecozola dzīvesgājumu un daiļradi;
- Reprodukciju albūma izpēte;
- praktiskais darbs darba lapās; (3. pielikums 3.2. tabula)
- iepazīšanās ar izdales materiālu; (2. pielikums 3.1. tabula)
- pārrunas par stundā apgūto;
- turpmāko uzdevumu izklāsts.

Stundas norises apraksts:

Pirmo mācību uzdevumu, ievadstundu - Imanta Vecozola daiļrade un raksturīgākie gleznieciības principi veidoju ar nodomu, lai iepazīstinātu skolēnus ar latviešu gleznotāju Imanta Vecozloa bagāto mākslinieciskо mantojumu. Mācību stunda tika veltīta tam, lai sniegtu skolēniem priekšstatu par mākslinieka raksturīgākajiem gleznieciības paņēmieniem. Kaut arī Imanta Vecozola vārds parasti saistās ar klusās dabas gleznieciību, smalkāk paraugoties mākslinieks ir devis lielu ieguldījumu arī citos žanros. Īpašu uzmanību vēlējos vērst pēdējo gadu darbiem, kurus mākslinieks veidojis jauktajā kolāžas tehnikā.

Stundas sākumā skolēni tika iepazīstināti ar prezentāciju, kurā ir apkopoti svarīgākie fakti par Imanta Vecozola dzīves gājumu un daiļradi. Lekcijas veidā tiek sniegta informācija par raksturīgākajām tēmām un žanriem, kuros mākslinieks ir strādājis. Stāstījums tiek papildināts ar vizuālo materiālu – reprodukcijām, kuras skatāmas interaktīvā veidā – prezentācijā, kā arī mākslinieka reprodukciju albūmā. Tādā veidā sniedzot skolēniem gan verbālo, gan arī vizuālo informāciju. Stundas turpinājumā skolēni tiek aicināti atbildēt uz jautājumiem darba lapā, jo rakstveidā paužot savu viedokli par reprodukcijām un komentējot mākslinieka citātus, skolēns atbild pārdomātāk, vērtējums ir kvalitatīvāks un pamatotāks, neaprobežojas ar atbildēm patīk nepatīk, jā vai nē. Stundas turpinājumā skolēni tiek iepazīstināti ar turpmākajiem uzdevumiem, kā arī ar nepieciešamajiem materiāliem, kuri būs nepieciešami veiksmīgai uzdevumu izpildei. Katram skolēnam tiek iedots izdales materiāls, kurā ir apkopota svarīgākā informācija par Imanta Vecozola dzīves gājumu un daiļradi. Stundas noslēgumā skolēni tiek brīvi aicināti izteikt komentārus (pašvērtējumu) par stundas norisi, kas bija saistošākais un kas, iespējams, sagādāja grūtības?

Rezultātu vērtējums un darbu analīze:

Analizējot un vērtējot pirmo mācību stundu (ievadstundu), secinu, ka skolēniem nav priekšzināšanu šīs tēmas ietvaros. Skolēni netika iepriekš iepazīstināti ar mākslinieka Imanta Vecozola daiļradi. Pēc sarunas ar skolēniem secinu, ka vizuālās mākslas stundās skolēni pārsvarā strādā ar parasto zīmuli, retāk veido krāsainos darbus. Pārdomājot pirmās stundas norisi, šķiet, ka sākotnēji, skolēni bija noskaņoti visai skeptiski. Lielu neizpratni izraisīja fakts, ka konkrētās tēmas apguvei tiek paredzētas sešas mācību stundas. Tomēr stundas turpinājumā, ar gandarījumu vēroju, kā skolēni ar interesi vēro prezentāciju par mākslinieka daiļradi un aktīvi iesaistās mācību dialogā, uzdodot interesējošus jautājumus. Stundas otrā daļa tika paredzēta individuālajam skolēnu darbam darba lapās, kurās skolēniem tika dota iespēja aplūkot mākslinieka I. Vecozola gleznu reprodukcijas un mēģināt veikt nelielu reprodukciju analīzi. Skolēni atzina, ka šādu uzdevumu iepriekš nav veikuši un aktīvu diskusiju dēļ, šim uzdevumam nedaudz pietrūka laika, tomēr vairāki skolēni izrādīja interesi turpināt iesākto uzdevumu mājās. Stundas norises laikā skolēni ir atsaucīgi un brīvi, klasē valda pozitīva un atraisīta atmosfēra. Skolēni aktīvi līdzdarbojās stundas uzdevumu veikšanā, aktīvi uzdod jautājumus, izsaka savu viedokli, ir pieklājīgi un iesaistās sarunās un diskusijās atbilstoši mācību situācijām. Ar lielu interesi skolēni klausījās stāstījumu par turpmākajās stundās paredzētajiem praktiskajiem uzdevumiem. Stundā valdošo mikroklimatu vērtēju kā ļoti pozitīvu, bet skolēnu uzvedības kultūru stundas laikā ļoti augstu.

Mācību stunda tika pielietota ieskaitīts/neieskaitīts vērtēšanas sistēma. Visi skolēni, kuri piedalījās mācību stundā ieguva pozitīvu – ieskaitīts (i) vērtējumu. (6. pielikums 3.7. tabula) Mācību stundas mērķis tika sasniegts – skolēni tika iepazīstināti ar mākslinieka I. Vecozola daiļradi, pētīja gleznu reprodukcijas un piedalījās diskusijās.

2. **mācību uzdevums**

Tēma – Klusā daba guašas tehnikā, pievēršot uzmanību priekšmeta lokālai krāsai un faktūrai.

Stundu skaits – 1 mācību stunda (40 min.)

Mācību stundas mērķis – Turpināt iepazīstināt skolēnu ar Imanta Vecozola daiļradi pievēršot uzmanību klusās dabas žanram un mākslinieka gleznošanas paņēmieniem.

Stundas gaitā veicamie uzdevumi:

- Viena uzstādījuma ietvaros pievērst uzmanību priekšmeta krāsas un faktūras izpētei.
- Sekmēt skolēnu interesi par vienu no nozīmīgākajiem gleznieciības žanriem – kluso dabu.
- Pievērst uzmanību lokālās krāsas nolasīšanai un fiksēšanai darbā.
- Rosināt izmantot dažādus netradicionālus materiālus, meklējot oriģinālus faktūras veidus.
- Aicināt skolēnus savā patstāvīgajā darbībā būt maksimāli atraisītiem un brīviem.

Mācību metodes, organizācijas forma :

- Ilustratīvi izglītojošā –Stundas sākumā tiek demonstrētas mākslinieka I. Vecozola gleznu reprodukcijas, kurās mākslinieks gleznojis baltus traukus, izceļot priekšmetu faktūru.
- Pētījums, praktiskais darbs –Skolēni tiek aicināti pētīt gleznieciības paņēmienos, kurus izmanto mākslinieks un mēģināt pielietot tos savā praktiskajā darbībā.
- Saruna/mācību dialogs –Stundas noslēgumā skolēni aplūko savu un klasesbiedru veikumu, paužot savu viedokli par veiksmēm un grūtībām, kuras radušās uzdevuma izpildes laikā.
- Organizācijas forma –darbs ar visu klasi, individuāli praktiskais darbs.

Vērtēšanas kritēriji:

- Kompozīcijas veselums; (2 punkti)
- faktūras izteiksmīgums un dažādība; (3 punkti)
- lokālās krāsas nolasīšana; (2 punkti)
- gleznieciskums, triepiena atraisītība. (3 punkti)

Punkti	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Balles	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Mācību stundas vērtējums – 10 ballu sistēmā.

Mācību līdzekļi un materiāli: Guašas krāsas, A4 akvareļu papīrs, dažāda izmēra otas, trauks ūdenim, dažādi instrumenti un materiāli faktūras veidošanai.

Stundas gaita :

- Tēmas īss atkārtojums, plānotā uzdevuma izklāsts.
- Skolēnu gatavošanās praktiskajam uzdevumam.
- Skolēnu praktiskā darbība – baltās krūkas gleznojums.
- Darbu apskate, pārrunas.

Stundas norise:

Stundai sākoties skolotāja apjautājas vai skolēni atceras, par ko tika runāts iepriekšējā mācību stundā, pēc nelielas ievadrunas un tēmas atkārtošanas aicina skolēnus sagatavoties praktiskajam darbam, kurš veicams ar guašas krāsām, līdz ar to darba virsma ir rūpīgi jāsagatavo. Skolēni tika iepazīstināti ar pirmo šīs tēmas ietvaros veicamo praktisko uzdevumu – klusā daba (balta krūka uz balta fona). Skolēniem tikai uzstādīts uzstādījums ar krūku un projektorā attēlots Imanta Vecozola gleznas fragments, kurā redzama balta krūka ar izteiktu faktūru. Gleznot baltus priekšmetus uz balta fona ir ārkārtīgi sarežģīts uzdevums pat pieredzējušam māksliniekam. Iedrošinot skolēnus uzdevuma veikšanai tika uzsvērts, ka šajā gadījumā nav būtisks izcils krūkas zīmējums, bet gan faktūru daudzveidība un atraisīts triepiens. Zinot, ka skolēnu pieredze darbā guašas tehnikā ir ļoti neliela, vēlējos rosināt viņu interesi gan par Imanta Vecozola gleznieciību, gan arī par gleznošanu ar krāsām kā tādu. Lai padarītu šo uzdevumu atraktīvāku, skolēniem tika piedāvāti dažādi, arī netradicionāli materiāli faktūru veidošanai, kas skolēniem šķita īpaši aizraujoši. Tika izmantoti gan tradicionālās špaktelītes, gan nederīgas plastikāta kartes, ķemmes un dažādi metāla priekšmeti. Pateicoties aicinājumam domājot par kompozīciju neizmantot zīmuli, bet gan uzreiz gleznot ar krāsu, skolēni ļoti ātri atbrīvojās, un pat ļoti skeptiski noskaņotie uzsāka darbu. Ierobežota laika dēļ – uzdevumam tika paredzēta viena mācību stunda, skolēni strādāja ļoti veikli, atraktīvi un radoši. Skolēnu nelielā pieredze darbā ar krāsām, pat sekmēja veiksmīgu stundas norisi, jo atļaujot skolēniem „kļūdīties" un nepievērst uzmanību krūkas sīkajām detaļām, bet gan pievērst uzmanību krāsas klāšanai un faktūru veidošanai, skolēni darbojās atraisītāks un vienas stundas ietvaros guva jaunu pieredzi, gan krāsas klāšanas tehnikā, gan darbā ar dažādiem netradicionāliem materiāliem. Sākotnēji ļoti sarežģīts uzdevums, izvērtās par atraktīvu iespēju izmēģināt ko jaunu. Stundas noslēgumā skolēni ar interesi vēroja, cik atšķirīgi darbi ir sanākuši, tika pārrunātas veiksmes un neveiksmes, skolēni atzīmēja interesantākos darbus.

Rezultātu vērtējums un darbu analīze:

Pārdomājot otrās mācību stundas veikumu, uzskatu, ka kopumā šis uzdevums ir izdevies labi. Neskatoties uz salīdzinoši nelielo uzdevumam paredzēto laiku (viena mācību stunda), spriežot pēc skolēnu aktivitātes praktiskā uzdevuma laikā, tas viņiem sagādāja prieku. Skolēni strādāja ļoti aizrautīgi, dalījās savā starpā gan ar krāsām, gan ar darba materiāliem, kuri tika paredzēti faktūru veidošanai. Vislielāko interesi skolēnos izraisīja gleznošana ar netradicionāliem materiāliem, jo šādu gleznošanas tehniku, skolēni, iepriekš, nav mēģinājuši. Pārrunājot Imanta Vecozola gleznotās klusās dabas, skolēni uzsvēra krāsas nozīmi mākslas darbā. Izmēģinot nolasīt priekšmeta lokālo krāsu, skolēni secināja, ka gleznot baltās krāsas priekšmetus ir ļoti sarežģīts uzdevums, kurš prasa lielu iedziļināšanos. Lai arī stundas sākumā skolēni tikai aicināti izvairīties no melnās krāsas izmantošanas, lielākoties, melnā krāsa tomēr tika izmantota. Kaut arī uzstādījuma pamatideja bija balta priekšmeta gleznojums uz balta fona, fonam apzināti piemeklēju vairākus toņus tumšāku drapēriju, cenšoties nedaudz atvieglot skolēnu uzdevumu. Tas saskatāms Alīnas darbā (5. pielikums 3.1. att.) Krūkas lokālā krāsa ir nolasīta, triepiens atraisīts un daudzveidīgs. Savukārt Annas Marijas darbā fons ir gaišāks par gleznoto priekšmetu. Lai arī autores gleznojums un faktūru dažādība atbilst uzdevuma nostādnēm, tomēr priekšmeta lokālo krāsu un tonālo attiecību starp priekšmetu un fonu autore nesaskatīja. (5. pielikums 3.2. att.) Niks un Valerijs veicot šo mācību uzdevumu izvēlējās neizmantot otas krāsas klāšanai. Abi autori gleznoja izmantoja netradicionālus gleznošanas materiālus, klājot krāsu gan ar špaktelītēm un lineāliem, gan ar rokām. (5. pielikums 3.3. un 3.6. att.) Vērojot skolēnus uzdevuma izpildes laikā novēroju, ka meitenes Viktorija un Liāna nedrošāk izmēģināja dažādus faktūru veidus, bet pievēršas baltās krāsas nianšu meklējumiem. (5. pielikums 3.4 un 3. 5 att.)Skolēnu attieksmi pret doto uzdevumu vērtēju kā labu, daļēji neapzināti, bet gan intuitīvi skolēni veiksmīgi tika galā ar šo uzdevumu. Lai arī skolēnu pieredze guašas gleznošanas tehnikā nav liela, netradicionālu materiālu izmantošana atraisīja skolēnu bailes un nedrošību. Skolēnu praktiskie darbi izdevās ļoti dažādi un autoru rokraksts spilgti nolasāms. Šī uzdevuma ietvaros vēlējos parādīt skolēniem, ka nav jābaidās izmēģināt ko jaunu, gan jaunas tehnikas, gan darba materiālus. Tieši eksperimentējot, izmantojot netradicionālas paņēmienus un materiālus savos praktiskajos darbos, ir iespēja apgūt ko jaunu un gūt teicamus rezultātus. Skolēni ar lielu interesi piedalās praktiskā darba veikšanā, gan uzdod jautājumus par darba secību un veiksmīgu krāsu toņu jaukšanu, gan pozitīvi novērtē gan savu, gan klasesbiedru veikumu. Uzdevums tika vērtēts 10 ballu sistēma. Lai arī izcilu vērtējumu neviens skolēns nav ieguvis, tomēr kopējo klases sniegumu vērtēju pozitīvi. (6. pielikums 3.8. tabula)

3. **mācību uzdevums**

Tēma – Klusā daba, jauktajā tehnikā.

Stundu skaits – 1 mācību stunda (40 min.)

Mācību stundas mērķis – Rosināt skolēnus izmantot I. Vecozola gleznošanas paņēmienus jauktajā kolāžas tehnikā, pievēršot uzmanību jauktajai gleznošanas tehnikai.

Stundas gaitā veicamie uzdevumi:

- Atgādināt par pamatzināšanām kompozīcijā.
- Pārrunā klusās dabas uzstādījumu.
- Balstoties uz I. Vecozola gleznošanas paņēmieniem veic patstāvīgu darbu jauktajā tehnikā zīmējot ar ogli, papildinot to guašas tehnikā.
- Rosināt skolēnus savā daiļradē būt maksimāli patstāvīgiem.

Mācību metodes, organizācijas forma:

- Izskaidrojoši ilustratīvā –Stundas sākumā tiek apskatītas I. Vecozola pēdējo gadu gleznureprodukcijas, kuras veidotas jauktajā aplikatīvajā tehnikā. Fonā tiek izmantoti avīžu izgriezumi, ogles zīmējums papildināts ar temperas gleznojumu. Vizuāls materiāls tiek papildināts ar detalizētu darba gaitas aprakstu.
- Sistemātisks izklāsts – Stundas sākuma tiek atkārtoti I. Vecozola raksturīgākie gleznieсības paņēmieni, uzsverot pēdējos gados tapušos darbus, kuri veidoti jauktajā kolāžas tehnikā.
- Reproduktīvā metode – Pētot mākslinieka darbu reprodukcijas, skolēni tiek aicināti būt vērīgiem, un savos radoši praktiskajos darbos, izmantot mākslinieka pilnveidoto jaukto tehniku.
- Praktiskais darbs – Skolēni veic praktisko uzdevumu – klusās dabas gleznojuma skici, jauktajā tehnikā, izmantojot gan ogles zīmējumu gan guašas krāsas.
- Pārrunas, saruna – Stundas beigās, darbi tiek izlikti kopīgai apskatei, lai skolēni spētu pilnvērtīgi novērtēt mācību stundā padarīto. Un salīdzināt savu un klasesbiedru veikumu.
- Organizācijas forma – darbs ar visu klasi, individuāli praktiskais darbs.

Vērtēšanas kritēriji:

- Kompozicionālais risinājums; (3 punkti)
- atraktīvs zīmējums; (2 punkti)
- ekspresīvs triepiens, glezniecisкā daudzveidība, atraisītība; (3 punkti)
- radošs (netradicionāls) uzdevuma risinājums. (2 punkti)

Punkti	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Balles	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Mācību stundas vērtējums – 10 ballu sistēmā.

Mācību līdzekļi un materiāli: Izgriezumi no žurnāliem un avīzēm, šķēres, līme, A4 formāta tonēts kartons, ogle, guašas krāsas, otas, trauks ūdenim.

Stundas gaita :

- Tēmas īss atkārtojums, plānotā uzdevuma izklāsts.
- I.Vecozola gleznu reprodukciju apskats.
- Skolēnu gatavošanās praktiskajam uzdevumam.
- Skolēnu praktiskā darbība – Klusās dabas gleznojuma skice, jauktajā tehnikā.
- Darbu apskate, pārrunas.

Stundas norise:

Mācību stunda aizsākās veiksmīgi – skolēni iepriekš bija informēti par turpmāko uzdevumu un raiti bija sagatavojuši savas darba vietas praktiskā uzdevuma veikšanai. Skolēnu aktivitāte stundas sākumā bija vērojama visai augsta, vien daži skolēni, iespējams motivācijas trūkuma dēļ, nepiedalījās uzdevuma veikšanā. Šajā vecumposmā skolēni bieži uzsver, ka zīmēt neprot un arī interese par šo mācību priekšmetu nav liela – līdz ar to, šis uzdevums varētu šķist interesants, jo uzsvars tiek likts uz jauktās gleznošanas tehnikas izmēģināšanu, nevis zīmēšanas un gleznošanas prasmju pārbaudi. Skolēniem tika piedāvāts, gan uzstādījums, kurā tika novietota panna ar krāsnī ceptiem kartupeļiem, gan mākslinieka Imanta Vecozola 2002. gada gleznas „Kartupeļi" reprodukcija. Pētot mākslinieka rokrakstu skolēni tika aicināti veidot savu, individuālu kompozīciju.

Rezultātu vērtējums un darbu analīze:

Pārdomājot trešās mācību stundas veikumu, ar prieku varu secināt , ka skolēnu interese nav mazinājusies, bet gan pieaugusi. Uz stundu skolēni ieradās savlaicīgi, labā garastāvokli un ar lielu motivāciju pievērsties mācību stundai. Trešās stundas laikā, atzinīgi novērtēju skolēnu izcilo pašdisciplīnu. Praktiskā uzdevuma veikšanas laikā, skolēnu sarunas savā starpā noris tā, lai netiktu traucēti citi skolēni. Visas stundas gaitā notiek aktīva līdzdarbošanās, sarunas un diskusijas veiksmīgi papildina praktisko darbu. Mācību procesu šajā stundā vērtēju kā veiksmīgu, par ko liecina skolēnu gandarījums par paveiktajiem darbiem. Skolēni, kuri vēlējās iegūt augstāku vērtējumu nemitīgi uzdeva jautājumus un vaicāja pēc skolotāja

padoma. Kaut arī nelielā pieredze darbā ar guašas krāsām izraisa skolēnos nedrošību uzjaukt neatbilstošu krāsu toņus, tomēr salīdzinoši brīvi uzdevuma nosacījumi, līdz stundas beigām atraisīja arī pašus pasīvākos skolēnus. Iespēju izmēģināt ogles zīmējuma tehniku skolēni novērtēja ļoti augstu, jo iepriekš ar ogli bija strādājuši vien tie skolēni, kuri apmeklē mākslas skolu, vai kādu citu interešu izglītības iestādi. Zīmēšana ar ogli sagādāja daudz pozitīvu un jautru brīžu, līdz ar to stundā valdošā gaisotne ir patīkama, skolēni atraktīvi un radoši piedalās stundā.

Uzdevuma tapšanas laikā, skolēniem izstāstīta uzdevuma secība, skolēni tika aicināt sākotnēji uzskicēt zīmējumu ar ogli, vēlāk papildinot to ar krāsu. Tomēr ne visi skolēni uzdrošinājās izmēģināt jaukto tehniku, papildinot ogles zīmējumu ar gleznojumu ar krāsām. Niks un Dāvids uzdevuma veikšanai izmantoja tika ogli. (5. pielikums 3.7. un 3. 12 att.) Liānas darbā redzams, ka sekojot skolotājās aicinājumam nebaidīties eksperimentēt, krāsu klāšanai meitene izmantoja gan otas, gan sūklīšus. (5. pielikums 3.8. att.) Vairakkārt pētot skolēnu darbus, saskatīju to, ka neskatoties uz skolotājas uzstādīto kluso dabu, daudzi skolēni nespēja izvairīties no Imanta Vecozola gleznu reprodukciju daļējas kopēšanas. Tas spilgti redzams Annas Marijas, Viktorijas un Viktora darbos. (pielikums 3.9, 3.11. un 3.14. att.) Skolēnu darbos attēloti karstu kartupeļu garaiņi, kas uzstādījumā, protams, nebija redzami. Savukārt Valērija un Anastasija uzdevuma veikšanas laikā, vairāk pievērsās dabas vērojumam un centās uzskicēt uzstādīto kluso dabu ar kartupeļiem. (5. pielikums 3. 10. un 3. 13. att.)

Trešā uzdevuma ietvaros tapušos darbus augstu novērtēja arī paši skolēni. Daži skolēni bija patīkami pārsteigti par saviem sasniegumiem, jo iepriekš bija izteikuši šaubas par savām spējām un prasmēm šajā mācību priekšmetā. Izvirzītie mācību stundas uzdevumi ir paveikti, skolēni radoši darbojās, izmēģināja jaunās tehnikas un eksperimentēja ar dažādiem materiāliem. Skolēnu darburezultātu vērtējumu 10 ballu sistēmā skatīt pielikumā Nr. 6 (3. 9. tabulā).

4. **mācību uzdevums**

Tēma – Pilsētainava, jauktajā kolāžas tehnikā.

Stundu skaits – 3 mācību stunda (40 min.)

Mācību stundas mērķis – Rosināt skolēnus izmantot I. Vecozola gleznošanas paņēmienus jauktajā kolāžas tehnikā, pievēršot uzmanību tuvo krāsu bagātai toņu gradācijai.

Stundas gaitā veicamie uzdevumi:

- Izvēlēties fotoattēlu, kurā redzama ainava vai pilsētainava.
- Veido savu, individuālu, kompozīciju, rodot iedvesmu Imanta Vecozola kolāžās.
- Piemeklēt attiecīgās krāsu gammas žurnālu un avīžu izgriezumus.
- Vingrināties krāsu toņu un nianšu meklējumos.
- Veikt uzdevumu jauktajā kolāžas tehnikā ar pagleznojumu guašas tehnikā, pievēršot uzmanību krāsu savstarpējām attiecībām.

Mācību metodes, organizācijas forma :

- Izskaidrojoši ilustratīvā – Skolēniem tiek demonstrētas Imanta Vecozola pēdējo gadu darbu reprodukcijas, kuras veidotas jauktajā kolāžas tehnikā.
- Sistemātisks izklāsts – Skolēni turpina iepazīties ar Mākslinieka I. Vecozola glezniecības raksturīgākiem paņēmieniem, pievēršot uzmanību pēdējos gados tapušajām kolāžām.
- Darbs ar grāmatu – Uzdevuma veikšanai paredzētajās stundās, skolēni tiek aicināti aplūkot un vērīgi pētīt mākslinieka izmantotos paņēmienus, veidus kā mākslinieks veido smakās, viena toņa nianses, izmantojot žurnālu izgriezumus un pagleznojumu.
- Reproduktīvā metode – Skolēni tiek aicināti atcerēties iepriekšējās stundās apgūto teorētisko informācijas saturu, lai mērķtiecīgi varētu izmanto iegūtās zināšanas un apgūtās praktiskā iemaņās, trešā uzdevuma veikšanai – pilsētainava kolāžas tehnikā.
- Praktiskais darbs – Skolēniem tiek piedāvāts vingrināties un radoši izmantot jauniegūtās zināšanas un prasmes veicot praktisko uzdevumu darbā grupās.
- Organizācijas forma – darbs ar visu klasi, grupu darbs.

Vērtēšanas kritēriji:

- Prasme veidot kolāžu atbilstoši uzdevumam; (1 punkti)
- idejas un kompozīcijas risinājums; (2 punkti)
- darba secības ievērošana; (1 punkti)
- kolorīta rakstura saskaņa; (3 punkti)
- laukumu savienojums, tuvo toņu gradācijas bagātība. (3 punkti)

Punkti	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Balles	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Mācību stundas vērtējums – 10 ballu sistēmā.

Mācību līdzekļi un materiāli: Izgriezumi no žurnāliem un avīzēm, šķēres, līme, A3 formāta tonēts kartons, ogle, guašas krāsas, otas, trauks ūdenim.

Stundu gaita:

- Tēmas īss atkārtojums, plānotā uzdevuma izklāsts.
- Skolēnu darbu grupu izveide.
- Foto attēla izvēle.
- Darbs ar žurnālu izgriezumiem. Krāsu toņu saskaņošana.
- Praktiskais darbs pie kolāžas izveides, ievērojot kolāžas izveides darba gaitu.
- Izveidoto kolāžu aplūkošana, salīdzināšana.
- Pārrunas un vērtējumu izlikšana, ņemot vērā skolēnu vērtējumus un pausto viedokli.

Stundu norise:

Stundai iesākoties, tiek demonstrēta iepriekš skatītā prezentācija Power Point par mākslinieka daiļradi, īpašu uzmanību pievēršot pēdējos gados tapušiem darbiem, kuri veidoti jauktajā kolāžas tehnikā. Skolēnu interese par šiem darbiem ir liela, tomēr attieksme un viedokļi krasi atšķiras. Dažiem šķiet, ka šāda veida kolāžu izveidot ir ārkārtīgi vienkārši, citus māc bažas vai spēs veiksmīgi tikt galā ar paredzēto uzdevumu. Mācību stundas turpinājumā skolotāja lūdz sadalīties skolēnus grupās. Tā, lai katrā grupā būtu ne vairāk par četriem dalībniekiem. Tika izveidotas septiņas skolēnu grupas – četras, kurās bija četri dalībnieki katrā un trīs, kurā strādāja 2 dalībnieki. Sadaloties grupās skolēniem tika izskaidrots turpmākais uzdevums, akcentējot vērtēšanas kritērijus un galvenās vadlīnijas, kurām būtu jāpievērš uzmanība strādājot pie šī uzdevuma. Tālāk sekoja pilsētainavas fotoattēla izvēle. Skolēniem tika piedāvāti vairāki attēli, kuros redzami urbānās pilsētas skati. Vienojoties savā starpā skolēni izvēlējās sev interesējošos attēlus. Skolēniem tika atgādināts, ka veicot darba uzdevumu grupās, lai sekmētu veiksmīgu gala rezultātu, būtu lietderīgi sadalīt grupas dalībniekiem individuālos pienākumus. Tā, lai katram grupas dalībniekam, būtu veicams kāds konkrēts uzdevums. Pirmā, šī mācību uzdevuma stunda tika veltīta mākslinieka reprodukciju apskatei un analīzei, attēlu izvēlei praktiskajam uzdevumam, kā arī kompozīcijas uzskicēšanai.

Sākoties otrai mācību stundai šī uzdevuma ietvaros, skolēni tikai aicināti sasēsties iepriekš izveidotajās grupās. Lai turpinātu iesākto skolēniem tikai iedoti žurnāli, kolāžai nepieciešamo attēlu meklēšanai. Skolēniem tika uzsvērts, ka sākotnēji nepieciešams piemeklēt atbilstošo toņu attēlus kopējā kolorīta saskaņai. Šajā procesā aktīvi iesaistījās visi grupas dalībnieki. Tad, kad tika atrasti vairāki nepieciešamo toņu varianti skolēni uzsāka darbu pie kolāžas veidošana.

Trešās mācību stundas sākumu nesagaidījuši, skolēni jau starpbrīdī aizrautīgi turpināja darbu. Stundu laikā varēja izteikti saskatīt katras grupas līderus. Viņi uzņēmās atbildību un ar aktīvu iniciatīvas izrādīšanu sadalīja pārējo grupas biedru pienākumus, sekojot līdz kopskatam, smalkajām detaļām un niansēm. Visās skolēnu grupās varēja manīt uztraukumu, lai spētu iekļauties uzdevumam paredzētajā laikā. Stundas nobeigumā visas skolēnu veidotās kolāžas tika sarindotas kopējai apskatei, lai skolēni varētu gan paraudzīties uz savu veikumu, gan salīdzināt to ar klasesbiedru darbiem. Atkārtoti tika aplūkotas arī mākslinieka Imanta Vecozola veidotās kolāžas reprodukciju albūmā un salīdzinātas ar skolēnu veidotajām kolāžām. Noslēgumā tika pārrunāts, gan šī uzdevuma ietvaros paveiktais, gan tikai izrunāts tēmas kopējais veikums.

Rezultātu vērtējums un darbu analīze:

Pārdomājot un izvērtējot ceturtā uzdevuma veiksmes un neveiksmes, varu secināt, ka šis uzdevums skolēnus uzrunāja visvairāk. Uzdevumu paredzēju veikt grupās, kas skolēniem šķita īpaši saistoši. Arī praktiskā uzdevuma tēmu –pilsētainava, kas ir veidota kolāžas tehnikā 7. klases skolēni novērtēja kā mūsdienīgu un saistošu. Urbānajā pilsētas vidē, mūsdienu jaunieši jūtās ērti, līdz ar intereses radīšanu arī motivācija kvalitatīvākai uzdevumu izpildei pieauga. Izmēģinot šo uzdevumu sava pētījuma ietvaros, novēroju, ka klasē valdīja daudz skaļāka atmosfēra, jo strādājot grupās skolēni ir daudz atraisītāki savās sarunās. Stundu laikā nācās vairakkārt atgriezties pie disciplīnas jautājumiem un atgādināt par savstarpējo cieņu, praktisko uzdevumu izpildes laikā, vizuālās mākslas stundās. Ceturtajam uzdevumam, neskatoties uz to, ka uzdevums tika veicams grupās, tika atvēlētas trīs mācību stundas. Tomēr darbi būtu kvalitatīvāki un pārdomātāki, ja uzdevumam tiktu veltīta vēl viena mācību stunda. Trešās mācību stundas laikā skolēni lika manīt satraukumu par to, ka nespēs iekļauties uzdevumam paredzētajā laikā. Gatavojoties uzdevuma aprobācijai, tika sagādāti vairāki glancētie žurnāli un avīzes, tomēr skolēni atzina, ka piemeklēt attiecīgo toņu žurnālu un avīžu izgriezumus ir grūts uzdevums. Vērojot skolēnu darbību pie kolāžas izveides, secināju, ka

skolēniem ir grūtības ar kompozicionālo izvietojumu lapā. Skolēni ir pieraduši strādāt uz A4 vai mazāka formāta darba lapām. Savukārt šī uzdevuma veikšanai paredzētai A3 formāta tonētais kartons sākotnēji sagādāja grūtības un neizpratni, tomēr galarezultāts patīkami pārsteidza gan skolēnus, gan uzdevumu kopas autori. Vislielākā skolēnu aktivitāte vērojama darbā pie žurnālu pētīšanas un griešanas. Klasē, šī uzdevuma veikšanas laikā, vērojama visai liela radoša (ne)kārtība. Taču šajā klasē, kā iepriekš minēju, vērojama augsta uzvedības kultūra, līdz ar to skolēni ir ļoti atsaucīgi un bez skolotāja mudināšanas veic visus nepieciešamos klases sakārtošanas darbus, pēc uzdevuma veikšanas.

Lielu interesi skolēnos manīju, kad skolēni tika aicināti piedalīties kopīga darbu vērtēšana un vērtējumu izlikšanā. Skolēni atzina, ka iepriekš nav vērtējusi savus darbus.

Par veiksmīgāko tika atzīta Alīnas, Annas Marijas, Valērija un Jekaterinas veidotā pilsētainavas kolāža. Strādājot pie kolāžas izveides skolēni savā starpā sapratās ļoti labi, vienlīdz aktīvi dalījās ar savām idejām. Redzams, ka skolēni pieturējās pie noteiktas krāsu gammas, papildinot to ar nelieliem krāsainiem, stilizētiem akcentiem. Veiksmīgs ir arī mēģinājums attēlot perspektīvi, saglabājot kolāžas dekoravitāti un nosacītību. (5. pielikums 3. 15. att.) Arī Valentīna un Viktora veidotajā kolāža ir redzams perspektīvas attēlošanas mēģinājums, tomēr ne tik pārdomāts un tehniski veiksmīgs izpildījums. (5. pielikums 3.17. att.) Mazāk veiksmīgi tika novērtētas Arsēnija, Valērija, Daniellas un Anastasijas veidotās kolāžas. Skolēnu kolāžas veidoja pāros un aktivitāte bija salīdzinoši pasīvāka kā citām grupām. Kolāžas attēli tika pielīmēti un papildināt ar guašas krāsām, kas tika darīts pēdējā brīdī, līdz ar to kolāžas kompozīcija un kopskats galarezultātā ir mazāk veiksmīgs. (5. pielikums 3.19. un 3.21. att.) Par visoriģinālāko darbu skolēni atzina Svetlanas, Oksanas, Liānas un Jelizavetas veidoto pilsētainavu, tās krāsainības un lakoniskās kompozīcijas dēļ. Lai arī sākotnēji skolēni šo darbu novērtēja viss augstāk, pārrunu laikā nonācām pie secinājuma, ka, lai arī skolēnu veidotā kolāža atbilst uzdevuma galvenajiem nosacījumiem, tomēr šajā darbā vismazāk ir manāma Imanta Vecozola veidoto kolāžu ietekme. Skolēni mazāku uzmanību veltīja ierosmes gūšanai mākslinieka daiļradē, bet gan balstījās uz personīgo skatījumu par mūsdienu pilsētainavu un tai raksturīgajām krāsām un tēliem, nepievēršot uzmanību tuvo krāsu attiecību meklēšanai, kas ir raksturīga mākslinieka daiļradei. (5. pielikums 3.18. att.) Viktorijas, Nika, Anastasijas, Jelizavetas un Valentīna K., Andreja, Vadima, Dāvida veidotās kolāžas skolēni novērtēja ļoti augstu, atdzīstot, ka šīs grupas dalībnieku veidotajās kolāžās visspilgtāk nolasāms mākslinieka Imanta Vecozola rokraksts. Kolāžas kompozīcijas tika būvēta uz lielo laukumu attiecībām, meklējot vienas krāsas, tuvo

toņu nokrāsas un attiecības, papildinot tās ar nelieliem dekoratīviem akcentiem. (5. pielikums 3. 16. un 3. 20. att.)

Visu septiņu grupu veidotās kolāžas tika pabeigtas stundu laikā. Uzdevuma realizācijas laikā tapušie darbi ir ļoti dažādi, gan kompozīcijas, gan tehniskā izpildījuma ziņā. Ceturto, pedagoģiskā pētījuma ietvaros izveidoto mācību uzdevumu vērtēju kā izdevušos, jo skolēni aizrautīgi pētīja Imanta Vecozola veidotās kolāžas reprodukciju albūmā, vingrinājās iepriekš iegūtās zināšanas un praktiskās iemaņas realizēt savos radošajos darbos, salīdzināja un vērtēja savu veikumu. Skolēnu vērtējums 10 ballu sistēmā atspoguļots pielikuma Nr. 6 (3. 10. tabula).

3.3. Pedagoģiskā izmēģinājuma darbības rezultāti

Pārdomājot pedagoģiskā pētījuma ietvaros izveidoto un realizēto uzdevumu kopu, kura tika aprobēta Jūrmalas, Mežmalas vidusskolā 7. klasē, varu secināt, ka diplomdarba mērķis – teorētiski un praktiski pētīt Imanta Vecozola daiļradi un raksturīgākos izteiksmes līdzekļus, izveidot un pārbaudīt praksē uzdevumu kopu vizuālās mākslas stundās ir realizēts.

Praktiskās pedagoģiskās izmēģinājuma darbības laikā un diplomdarba tapšanas procesā, vairakkārt pārliecinājos, ka ideja iepazīstināt skolēnus ar izcilo latviešu tonālās gleznieciības meistaru Imantu Vecozolu ir attaisnojusies. Protams, lai smalkāk izpētītu Imanta Vecozola daiļrades iepazīšanas lietderīgumu un piemērotību pamatskolas klasēs, saskāros ar faktaloģiskā materiāla trūkumu un vērtēšanas sistēmas neefektivitāti, jo vērtējot skolēnu darbus, ir grūti nošķirt subjektīvo viedokli. Lai būtu iespēja novērtēt katra skolēna individuālo progresu un jauniegūtās informācijas satura apjomu, būtu nepieciešams ilgāks pētījuma laiks un pārdomātāka vērtēšanas sistēma.

Uzdevumu kopas aprobācijas laikā nostiprinājās pārliecība, ka nozīmīgi ir nevis skolēnu izveidoties darbi, vai redzamie rezultāti, bet svarīga ir stundu norise kopumā. Pirmie trīs uzdevumu kopā iekļautie praktiskie Imanta Vecozola daiļrades izpētes uzdevumi, bija veicami vienas mācību stundas ietvaros. Iegūstot jaunas teorētiskas zināšanas, izmēģinot jaunas gleznošanas tehnikas un darba materiālus, skolēni pauda prieku par pozitīvu iespaidu un emociju gūšanu. Novēroju, ka skolēni ir atvērti jaunajām idejā, pozitīvi novērtē iespēju izmēģināt ko jaunu.

Ceturtā uzdevuma izpildei tika paredzētas trīs mācību stundas, lai saglabātu skolēnu motivāciju kvalitatīva uzdevuma izpildē, skolēniem tika piedāvāts uzdevumu veikt grupās, sekmējot intereses saglabāšanos un pozitīvas atmosfēras gaisotni visās mācību stundās, kuras tika paredzētas praktiskā uzdevuma veikšanai.

Pārdomājot visas mācību stundas, kurās tika aprobēti uzdevumu kopā paredzētie uzdevumi, kā vienu no pozitīvākajiem aspektiem varu minēt dabisku un veiksmīgu diskusiju norisi, kas izveidojās starp skolotāju un skolēniem. Skolēni aktīvi uzdeva jautājumus, gan par mākslinieka Imanta Vecozola dzīves svarīgākajiem notikumiem, gan mākslinieka daiļradei raksturīgākajiem māksliniecisckajiem izteiksmes līdzekļiem.Pētījuma izstrādes sākumā, izstrādājot uzdevumu kopu, saskāros ar nelielu nedrošību par izvēlētās tēmas aktualitāti un piemērotību 7. klases skolēniem. Bija bažas par to, kā šķietami sarežģīto, ar profesionālo mākslas ievirzi saistīto tēmu piemērot vispārizglītojošās skolas, vizuālās mākslas stundām.

Lielākais izaicinājums bija censties pasniegts, teorētisko informāciju par gleznotāja daiļradi saistošā un interesantā veidā.

Tomēr sākotnējās bažas izrādījās nepamatotas. Jau pirmajās mācību stundās skolēni izrādīja interesi, gan par mākslinieka Imanta Vecozola daiļradi, gan arī par tēmas ietvaros paredzētajiem praktiskajiem uzdevumiem. Veicot ceturto uzdevumu, skolēni savā starpā diskutēja par dažādiem glezniecības un jauktās kolāžas tehnikā izmantotajiem paņēmieniem, atsaucoties uz Imanta Vecozola gleznu reprodukcijām.

Pētot un analizējot skolēnu darbu rezultātus, atkārtoti realizējot praksē uzdevumu kopu, izvairītos no reprodukciju demonstrēšanas visas stundas gaitā. Ja skolēnam tiek piedāvātā gleznas reprodukcija, iespaidu un ierosmes gūšanai, kā arī praktiskajam uzdevumam paredzētais uzstādījums, skolēni tomēr izvēlās iedvesmoties no gleznu reprodukcijām, mazāk uzmanības veltos tiešās dabas vērojumam. Šādi skolēniem grūti izvairīties no reprodukciju kopēšanas. Kaut arī skolēni tika mudināti, gūt ierosmes pētot mākslinieka rokrakstu, daudzi darbi, kompozicionāli bija līdzīgi. Atkārtoti realizējot praksē otro un trešo uzdevumu kopā ietvertos uzdevumus, uzsvaru liktu uz klusās dabas uzstādījumu, neprojicējot visu mācību stundas laiku gleznu reprodukcijas.

Ceturtā uzdevuma atkārtotās realizēšanai, autore vēlētos veltīt vēl vienu mācību stundu , kuras laikā skolēniem būtu iespēja, patstāvīgi fotografēt urbānās pilsētas ainavas. Uzdevuma noslēgumā pārrunājot ar skolēniem šādu iespēju, guvu apstiprinājumu par to, ka skolēniem šādi organizēta mācību stunda būtu interesanta un noderīga.

Pārrunājot gan ar klases skolotāju, gan klases skolēniem secināju, ka ikdienā, skolēni biežāk strādā tādās tehnikās, kuras neprasa lielu iepriekšējo sagatavotību un materiālu dažādību. Lielākoties tie ir grafiski darbi, tintes pildspalvas tehnikā, tušas tehnikā, tiek izmantoti arī zīmuļi un flomāsteri. Aplūkojot skolēnu iepriekš veiktos darbus, secināju to, ka pārsvarā tie ir īstermiņa uzdevumi, kuri veicami vienas vai divu stundu ietvaros, ilgtermiņa tēmas apguve skolēnos, sākotnēji izraisīja neizpratni, tomēr tēmas noslēgumā, skolēni pauda gandarījumu par apgūto un savu veikumu autores uzdevumu kopas pedagoģiskās izmēģinājuma darbības laikā.

Pārdomājot pedagoģiskā pētījuma ietvaros stundās novēroto, guvu pārliecību, ka ārkārtīgi nozīmīgs ir sistemātiskums un pakāpeniska uzdevumu grūtības pakāpes palielināšana, kā arī intereses radīšana tēmas apguves sākumā. Kā vienu no vērtīgākajām atziņām, savai turpmākajai profesionālai darbībai, varu minēt pozitīvas mācību vides nodrošināšanas nozīmīgumu. Daudzveidīgas un efektīvas metodes un darba formas, kā arī

materiāltehnisko līdzekļu un interneta resursu izmantošana vizuālās mākslas stundās būtiski uzlabo skolēnu individuālos sasniegumus.

Izvērtējot uzdevumu kopas aprobācijas laikā iegūtos rezultātus un pārdomājot uzdevumu kopas pielietošanas iespējas vizuālās mākslas stundās, varu secināt, ka pateicot mākslinieka I. Vecozola daudzpusīgajam rokrakstam, glezniecības izteiksmes līdzekļu daudzveidībai, mākslinieka daiļradē var rast iedvesmu dažādu mākslas uzdevumu risināšanā. Mainot praktisko uzdevumu nosacījumus - akcentējot krāsas, gaismēnas, tonālo attiecību, formas un faktūras nozīmīgumu, tos var pielāgot izmantošanai gan vispārizglītojošās skolās, citā vecumposma skolniekiem, gan mākslas skolās. Ņemot vērā skolēnu iepriekšējo pieredzi pēc autores domām iedvesmojoties no Imanta Vecozola daiļrades, varētu veiksmīgi iepazīstināt skolēnus ar dažādiem glezniecības materiāliem un to pielietošanas iespējām.(guašas krāsām, akvareli, papīriem, kartoniem, otām utt.) varētu sniegt padziļinātu ieskatu par kartona pamata gruntēšanu ilgtermiņa darbiem.

Sākotnējā iecere- veidot uzdevumu kopu, kuras ietvaros veicamie uzdevumi, rosinātu skolēnus būt vērīgiem iepazīstoties un pētot mākslinieka I. Vecozola gleznu reprodukcijas ir īstenojusies. Realizēto mācību uzdevumu laikā, līdz ar izziņas procesu – pētot mākslinieka daiļradi, skolēniem tika dota iespēja eksperimentēt un izmēģināt dažādas, jauktās gleznošanas tehnikas un dažādus materiālus. Sistemātiska un pakāpeniska mākslinieka daiļrades iepazīšana, sekmēja skolēnu interesi savas jauniegūtās zināšanas un prasmes pielietot savos turpmākajos radošajos uzdevumos vizuālās mākslas stundās.

Pedagoģiskā pētījuma rezultāti

Pedagoģiskā pētījuma ietvaros, balstoties uz iepriekš izvirzītajiem uzdevumiem ir izpētīts:

Gleznotāja Imanta Vecozola daiļrade un glezniecībai raksturīgākie izteiksmes līdzekļi. Pētot pieejamo teorētisko literatūru, diplomdarba autore saskārās ar faktoloģikā materiāla trūkumu. Pētījuma ietvaros tika apskatīta Imanta Vecozola personas lieta Latvijas Mākslas Akadēmijas un Latvijas Mākslinieku savienības arhīvos, pētītas Imanta Vecozola sniegtās intervijas periodikā.

Imanta Vecozola meistarība atklājas daudzveidīgajā mākslinieka daiļradē. Visas māksliniecīskās darbības laikā, mākslinieks ir eksperimentējis, gan glezniecības tehnoloģiju ziņā, gan izvēloties daudzveidīgus gleznošanas materiālus. Īpaši spilgti tas redzams pēdējo gadu mākslinieka darbos, kuri veidoti jauktajā kolāžas tehnikā. Līdzīgi kā baltajās, nu jau par mākslinieka rokrakstu atzītajās klusajās dabās, arī kolāžas tehnikā veidotajās pilsētainavās mākslinieku interesē tuvo krāsu attiecības. Pētījuma teorētiskajā dāļā liela nozīme tika veltīta mākslinieka Imanta Vecozola personīgajām atziņām.

Atlasīts ilustratīvais materiāls. Liela uzmanība tika pievērsta tēlojošā materiāla izpētei un vizuālā materiāla atlasei. Imanta Vecozlola gleznu oriģinālus autore apskatīja mākslinieka darbnīcā un Galerijā „Daugava" izstādēs laikā „Citi kontrasti". Gleznu reprodukcijas tika pētītas reprodukciju albūmos, katalogos un periodikā.

Pedagoģiskās literatūras izpēte un avotu atlase. Pedagoģiskā pētījuma ietvaros veikta pamatizglītības standarta un vizuālās mākslas mācību priekšmeta programmas izpēte. Pētītas skolēnu vecumposma īpatnības un intereses. Skolēni, kuri piedalījās pedagoģiskās izmēģinājuma darbības aprobācijā ir pusaudži. Autore centās izpētīt pusaudžu vecumam raksturīgākās garīgās un fiziskās attīstības īpatnības un problēmas, lai izstrādājot pedagoģiskā pētījuma ietvaros paredzēto uzdevumu kopu, tā tiktu piemērota attiecīgajam vecumposmam. Atlasītas tēmas satura apguvei piemērotākās mācību metodes un organizācijas formas.

Izveidota mācību uzdevumu kopa un izstrādāti vērtēšanas kritēriji. Tiešu iespaidu gūšana, saruna ar Imantu Vecozolu mākslinieka darbnīcā un mākslinieka sniegtie padomi, pētījuma darba autorei sniedza ierosmes uzdevumu kopas izveidei. Tika izveidota četru mācību uzdevumu kopa, sešām mācību stundām, kuras tika veltītas mākslinieka Imanta Vecozola daiļrades iepazīšanai vizuālās mākslas stundās 7. klasē. Uzdevumu kops realizēšanas laikā, skolēni iepazina Imanta Vecozola daiļradi, praktisko uzdevumu izpildes

laikā, skolēni pētīja mākslinieka gleznieciābai raksturīgākos izteiksmes līdzekļus, eksperimentēja ar dažādiem materiāliem un izmēģināja jauktās gleznošanas tehnikas.

Veikta izmēģinājuma pedagoģiskā darbība. Pedagoģiskajā pētījumā piedalījās Jūrmalas Mežmalas vidusskolas 7. klases skolēni.

Apkopoti un analizēti pedagoģiskās izmēģinājuma darbības rezultāti.

Balstoties uz mācību uzdevumu kopas rezultātiem, diplomdarba izvirzītais mērķis - teorētiski un praktiski pētīt Imanta Vecozola daiļradi un gleznieciābai raksturīgos izteiksmes līdzekļus, izveidot un pārbaudīt praksē uzdevumu kopu mākslinieka daiļrades iepazīšanai vizuālās mākslas stundās 7. klasē, ir sasniegts. Visi uzdevumu kopā paredzētie mācību uzdevumi ir veikti, skolēnu rezultāti ir izvērtēti. Sasniegts ir arī uzdevumu kopā izvirzītais mērķis - iepazīties ar latviešu gleznotāja Imanta Vecozola daiļradi, izmantojot dažādas darbības formas un dažādus darba materiālus, veicināt skolēnu vēlmi eksperimentēt ar dažādiem materiāliem, jauktajās gleznieciābas tehnikās.

Secinājumi

- Pedagoģiskā pētījuma izstrādes laikā, izpētot latviešu tonāli telpiskās gleznieciības meistara Imanta Vecozola daiļradi, nostiprinājās autores pārliecība par mākslinieka daiļrades iepazīšanas lietderīgumu vizuālās mākslas stundās. Kaut arī profesionālās mākslas apguve nav vizuālās mākslas priekšmeta mērķis, vizuālā māksla ir līdzeklis, lai sniegtu skolēniem iespēju attīstīt savas radošās spējas, radīt interesi par mākslu un sniegt radošās darbības pieredzi.
- Pateicoties ilggadējai mākslinieciskās un pedagoģiskās darbības laikā uzkrātai pieredzei, mākslinieks Imants Vecozols ir lielisks piemērs skolēniem. Iepazīstoties ar vienu no meistarīgākajiem latviešu gleznotajiem Imantu Vecozolu un veicot praktiskos uzdevumus, skolēni pilnveidoja savas radošās darbības pieredzi un attīstīja radošās spējas.
- Balstoties uz pedagoģiskās izmēģinājuma darbības rezultātiem, veiksmīgu un efektīvu mācību stundu organizēšanā un mērķtiecīgu skolēnu motivēšanā būtiska ir pozitīvas un atbalstošas vides radīšana, kā arī efektīga rīcībā esošo materiālu izmantošana. Izmantojot daudzveidīgus materiālus, materiāltehniskos līdzekļus un interneta resursus, skolotājam paveras plašas un efektīvas iespējas skolēnos rosināt interesi, par sākotnēji šķietami sarežģītām, jauniešiem mazāk saistošām tēmām mākslā.
- Pedagoģiskās izmēģinājuma darbības iegūtie rezultāti atspoguļo skolēnu vēlmi praktiski darboties, pusaudžiem patīk izmēģināt jaunus materiālus un daudzveidīgas tehnikas. Brīžos, kad skolēns ir ieinteresēts savā radoši praktiskajā darbībā, skolotāja kompetencē ir rast iespēju, netiešā veidā sniegt zināšanas par tēmas ietvaros apgūstamajiem teorētiskajiem jautājumiem.
- Viens no grūtākajiem vizuālās mākslas skolotāju uzdevumiem, pēc autores domām, ir objektīvu vērtēšanas principu un kritēriju izstrāde. Vērtējot skolēnu darbus ir ļoti grūti izvairīties no individuāli subjektīvas vērtēšanas.
- Skolēnu vēlme pēctecīgi saskatīt savus sniegumus, sekot savai izaugsmei un piedalīties darbu vērtēšanā ir vērtīga skolēnu analizēšanas prasmju attīstīšanai, tomēr nedaudz traucējoša skolotāja objektīvai rezultātu atspoguļošanai un izvērtēšanai.
- Domājot par tēmas aktualitāti un piemērotību 7. klases skolēniem, sākotnējās diplomdarba autores bažas, nebija pamatotas. Pedagoģiskās izmēģinājuma darbības laikā iegūtā pieredze un rezultāti, pierādīja to, ka pusaudži ir zinātkāri un atvērti visam jaunajam, labprāt piedalās praktisko uzdevumu veikšanā. Līdz ar to skolotājam ir lieliskas iespējas sniegt informāciju par mūsdienās aktuālajām tēmām mākslā un kultūrvidē, akcentējot latviešu vērtības mākslas jomā.
- Pārdomājot pedagoģiskā pētījuma ietvaros izveidoto uzdevumu kopu un tās realizēšanas iespējas, autore pieļauj, uzdevumu kopas izmantošanas iespējas gan citās pamatskolas, gan vidusskolas klasēs vispārizglītojošās skolās. Paaugstinot uzdevumu sarežģītības pakāpi, mainot uzdevumiem paredzēto laiku un uzdevumu pamatnostādnes, akcentējot tuvo krāsu attiecību, gaismēnas, formas, apjoma vai faktūras nozīmīgumu, atkarībā no tā, kādu gleznošanas pamatuzdevumu skolotājs vēlas piedāvāt skolēnu izpētei, uzdevumu kopa varētu tikt pielāgota arī profesionālās ievirzes mākslas skolām.

Izmantotā literatūra

1. **Albrehta, Dz.** *Didaktika*.Rīga: izdevniecība RaKa, 2001.168. lpp.
2. **Andersone, R**.*Pusaudžu sociālo prasmju veidošanās*.Rīga: RaKa, 2004.82. lpp.
3. **Baltušīte, R.** *Skolotāja loma mācīšanās motivācijā*. Rīga: izdevniecība RaKa, 2006. 231. lpp.
4. **Gudjons, H.***Pedagoģiskās pamatatziņas*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2007. 395 lpp.
5. **Hibnere, V.***Bērna tēlotājdarbības psiholoģija*. Rīga: Zvaigzne, 1977.188.lpp.
6. **Hibnere, V.** *Bērna Vizuālā darbība*, Rīga: RaKa, 1998. 198.lpp.
7. **Hibnere,V.,Grasmane, L.***Bērna vizuālā darbība II*. Rīga: RaKa, 2000.342. lpp.
8. **Kačalova, T.***Dabas attēlojums padomju gleznieciībā*. Rīga: Liesma, 1985. 158.lpp.
9. **Konstante, I.***Mūsu mākslinieki, Imants Vecozols*. Rīga: Liesma, 1987. 85. lpp.
10. **Nodieva, A.** *Latviešu jaunākā gleznieciība*.Rīga: Liesma, 1981. 219.lpp.
11. **Puškarevs, I., Ausma Golubeva.***Bērna Attīstība*. Rīga : Lielvārds, 1999. 119.lpp.
12. **Rubana, I.M.***Mācīties darot*. Rīga: RaKa, 2004. 261.lpp.
13. **Skujiņa, V.** *Pedagoģijas terminu vārdnīca*. Rīga: Liesma,1981.219.lpp.
14. **Svence, A.***Attīstības psiholoģija*. Rīga: apgāds Zvaigzne ABC, 1999. 158. lpp.
15. **Špona, A**. *Audzināšanas process teorijā un praksē*. Rīga: RaKa, 2006. 211.lpp.
16. **Treija, A.** *Imants Vecozols*. Rīga: Jumava, 2008.288. lpp.
17. **Vecozols. I.***Atmiņas par Konrādu Ubānu*. [sagat. I. Konstante] Latviešu tēlotāja māksla,1988. 160.lpp.
18. **Vecozols, I.***Uzgleznot būtību*. [sagat. I. Konstante] Latviešu tēlotāja māksla, 1985. 167. lpp.
19. **Zelmenis, V.***Pedagoģijas pamati*. Rīga:IzdevniecībaRaKa, 2000.291. lpp.
20. **Žukovs, I.***Ievads pedagoģijā*. Rīga: Izdevniecība Raka, 2000.291. lpp.

Publikācijas periodikā

21. **Arne, I.**Balts pāri baltajam.*Kultūras Diena*, 26. Novembris,2005.
22. **Burāne, I.**ImantssVecozols. *Lauku dzīve,* 1983. Nr. 8. – 33. lpp.
23. **Konstante, I.** Ar zemnieka atbildības izjūtu. *Literatūra un māksla Latvijā*.4. Aprīlis, 2002.

24. **Konstante, I.** Tikšanās ar mākslinieku.*Stars,*12. Aprīlis, 1986.

25. **Lehmusa, I.** Ar klusuma pauzi – vinnēt.*Elpa*. 1. Janvāris, 1991.

26. **Miķelis,D**. Ķirbja Metafizika.*Latvijas Luterānis*. 4. Janvāris, 2003.

27. **Raiskuma. I.** Noslēpums ir gaismā.*Labrīt.*23. Aprīlis, 1994.

Nepublicētie materiāli

28. **Arne, I.** Bakalaura darbs „*Imants Vecozols*", Rīga:LMA, 2004.

29. Latvijas Mākslas akadēmijas informācijas centra materiāls. Imanta Vecozola lieta.

Elektroniskie informācijas avoti

30. **Arne, I.** *Imants Vecozols. Skats Ikdienā „Māksla XO"* Pieejams:

http://apollo.tvnet.lv/zinas/imants-vecozols-skats-ikdiena/295337

31. **Kupča, I.***Vizuālās mākslas pamatizglītības mācību priekšmeta paraugs*. Rīga: VISC, 2010. 114.lpp.

http://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/programmas/pamskolai/vizmaksla.pdf

32. **Ministru kabineta noteikumi Nr 102**. *IV. Izglītojamo iegūtās pamatizglītības vērtēšanas pamatprincipi un kārtība Pieejams* **:**

http://likumi.lv/doc.php?id=150407

33. **Pelše, S.***Baltais, pelēkais un citi smalkumi.*
http://www.diena.lv/kd/recenzijas/baltais-pelekais-un-citi-smalkumi-balto-trauku-gleznotaja-amplua-neizsmel-visu-imanta-vecozola-inter-13930342

34. **Vilnis, V.** *Imanta Vecozola izstādes recenzija. Kanna uz krēsla.* Pieejama:

http://www.diena.lv/kd/recenzijas/imanta-vecozola-izstades-recenzija-kanna-uz-kresla-14020631

35. **Zobena, S.***Imanta Vecozola ilustrācijas Andreja Upīša „Sūnu Ciema Zēniem"*. Pieejama:
http://www.lma.lv/?parent=1606

PIELIKUMI

1. Pielikums

Imanta Vecozola daiļrade, vizuālais materiāls

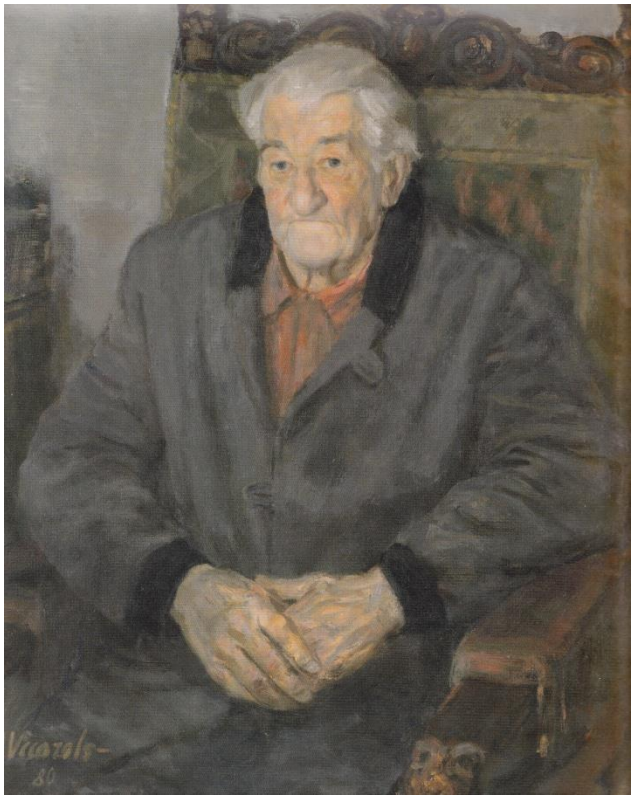

Konrāds Ubāns/1980, audekls, eļļa, 85 x 75 *1.1.att.*

Zemnieki/ 1980 – 1981, audekls, eļļa, 150 x 200,5 *1.2.att.*

Vidzemes darba zemnieki/1978, audekls, eļļa, 145 x 200 *1.3.att.*

Ruta/1960, audekls, eļļa, 94 x 70 *1.4.att.*

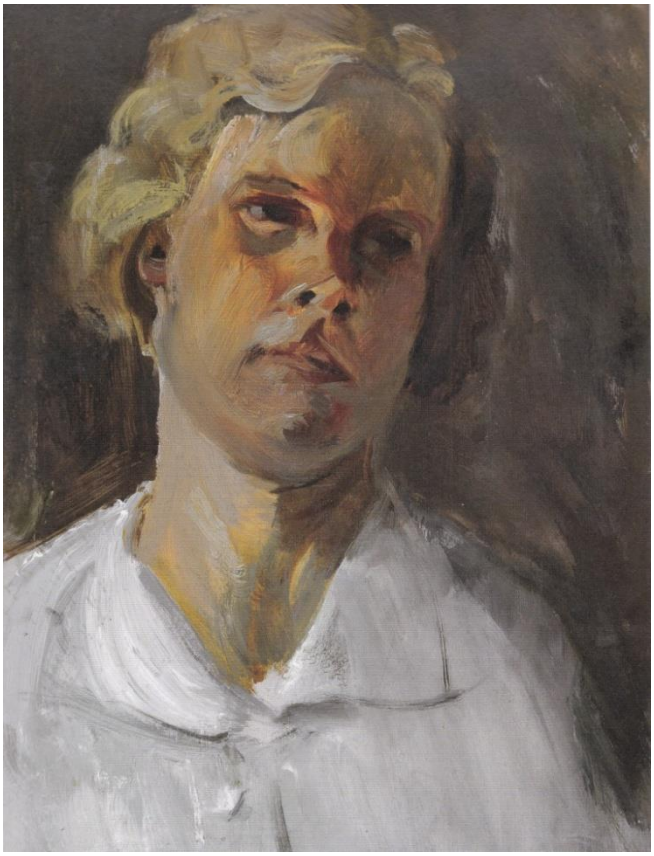

Ruta/1962, audekls, eļļa, 44 x 32 *1.5.att.*

Mātes portrets/1969,audekls, eļļa, 135 x 64 *1.6.att.*

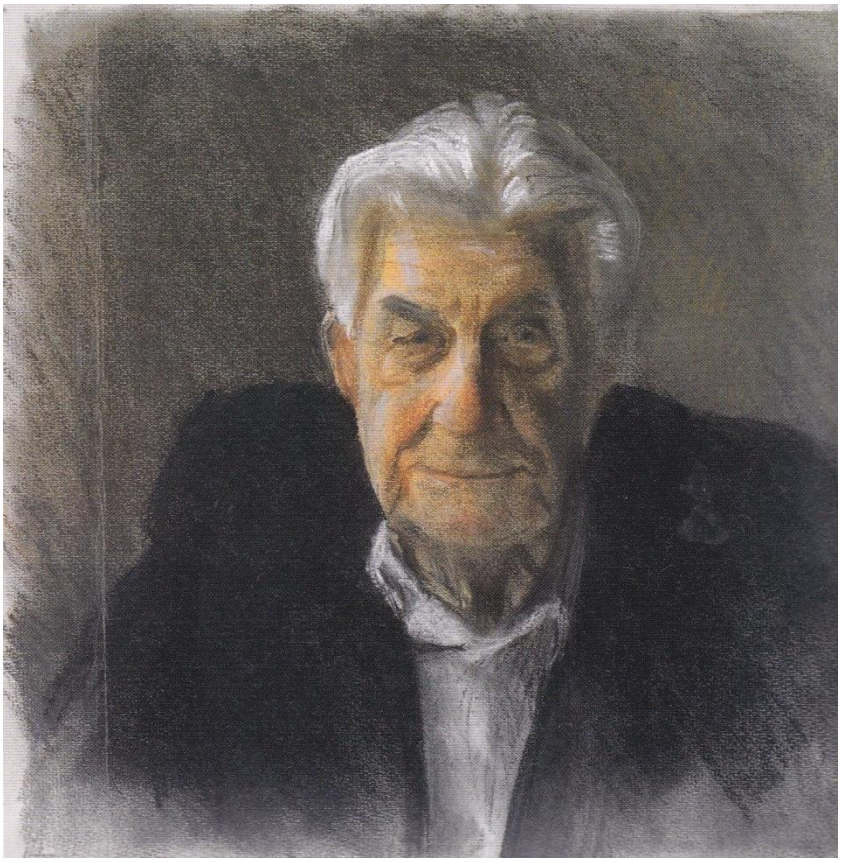

Tēva portrets / 1986 ,kartons, pastelis,30 x 24,5 *1.7.att.*

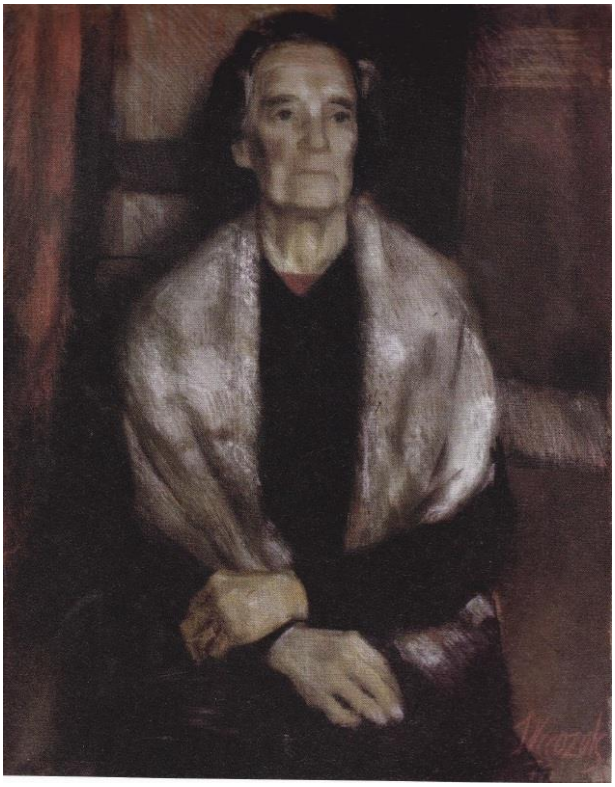

Māte/1976 , kartons, pastelis, 95 x 70 *1.8.att.*

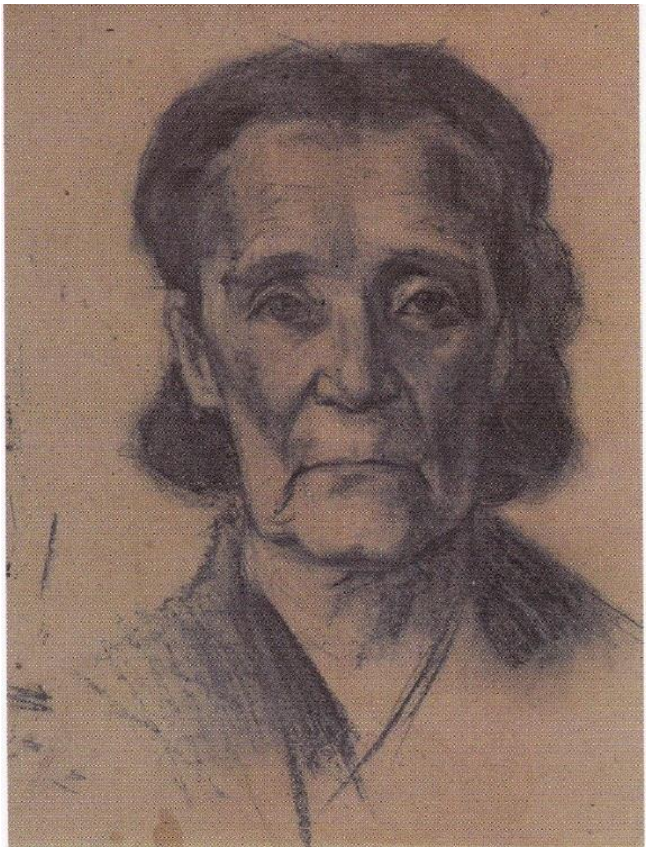

Mātes portrets/ 1972, papīrs, ogle, 37 x 28 *1.9.att.*

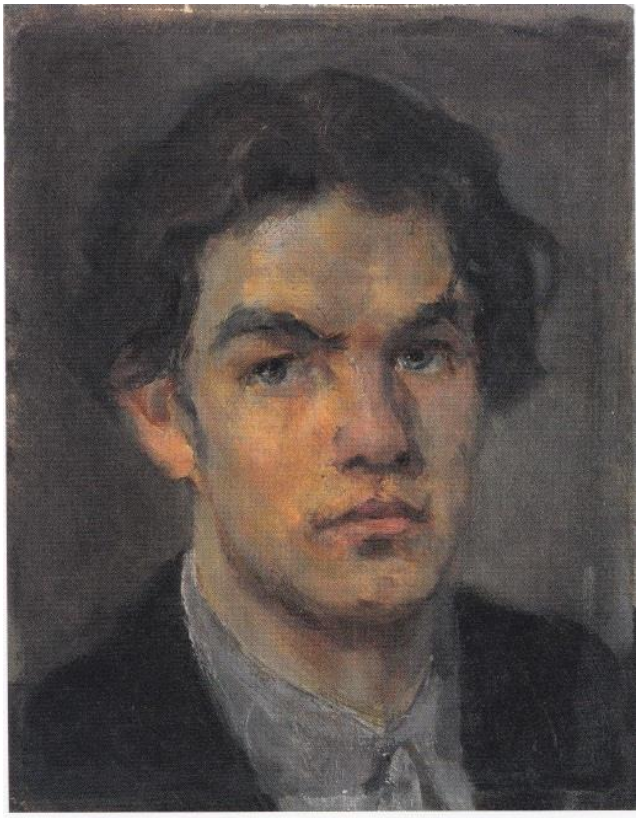

Pašportrets /1954, kartons, eļļa, 35 x 27 *1.10 att.*

Pašportrets ar šķīvi/1984, audekls, eļļa, 100 x 65 *1.11.att.*

Ziemas saule/ 1883,audekls, eļļa, 70 x 90 *1.12 att.*

Nozāģētās ābeles/2003 , audekls, eļļa *1.13 att.*

Mana drauga kūts/2001, audekls, eļļa, 75 x 100 *1.14.att.*

Sarma/1996, audekls, eļļa, 65 x 76 *1.15.att.*

Martā/1987, kartons, eļļa, 50 x 60 *1.16.att.*

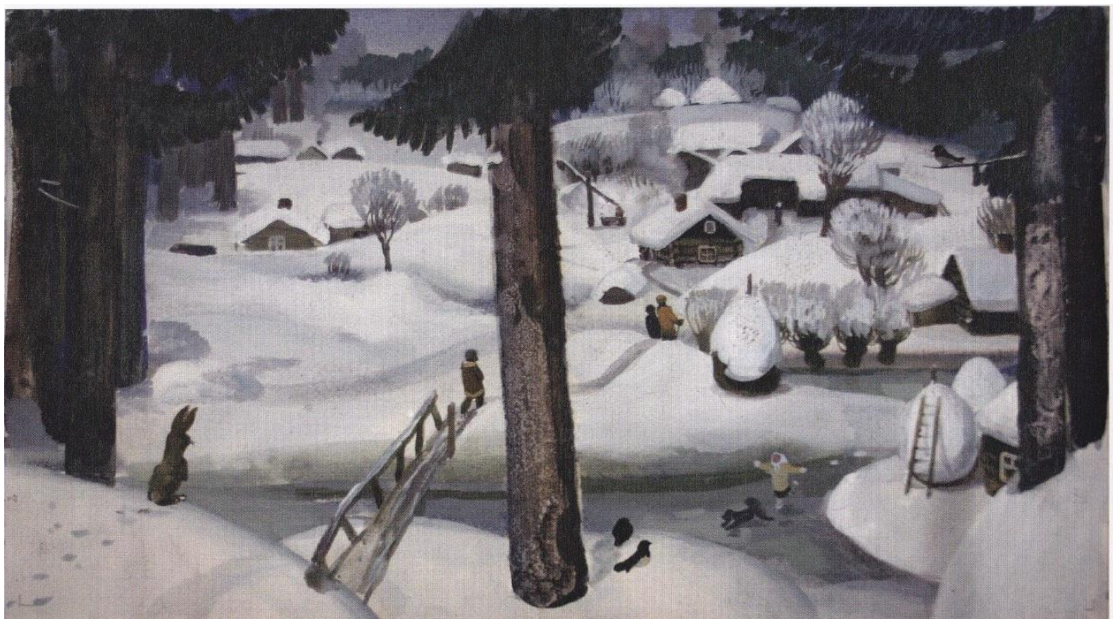

Ilustrācija A. Upīša stāstam „Sūnu ciema zēni” /1980, papīrs, tempera, 30 x 50 *1.17.att.*

Ilustrācija Valda stāstam „Staburaga bērni”/1983, papīrs, akvarelis *1.18.att.*

Virtuves galds/1978, audekls, eļļa, 92 x 100 *1.19.att.*

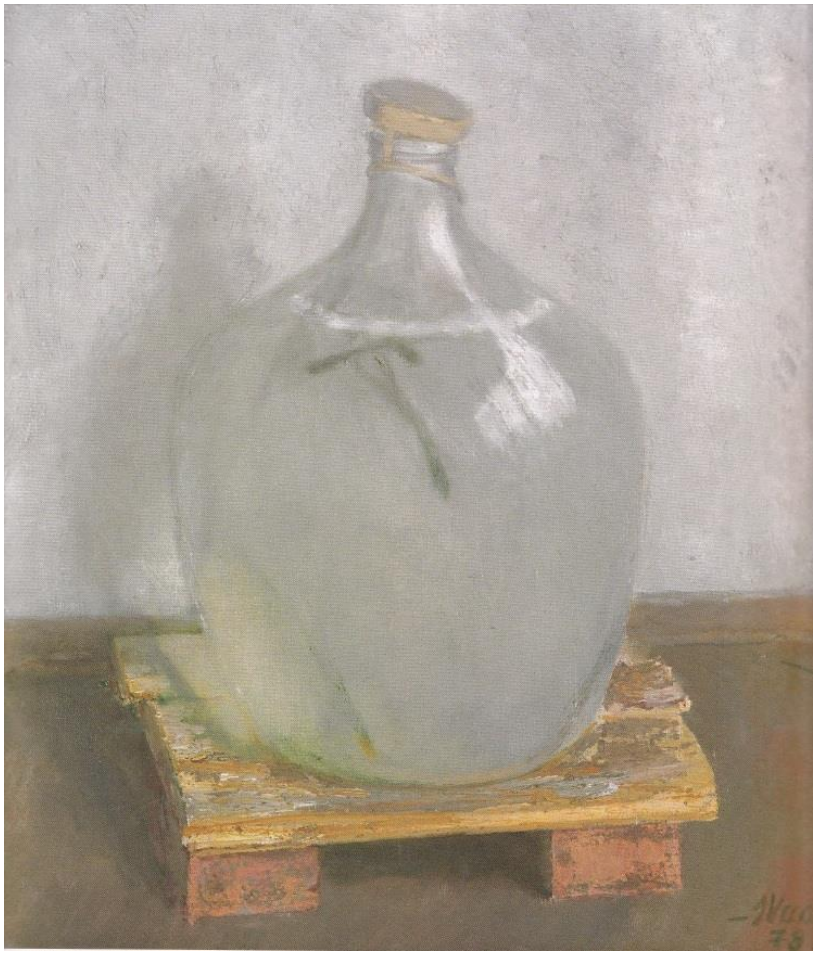

Bērzu sulas/1978, audekls, eļļa, 100 x 92 *1.20. att.*

Baltie trauki/2005, audekls, eļļa *1.21.att.*

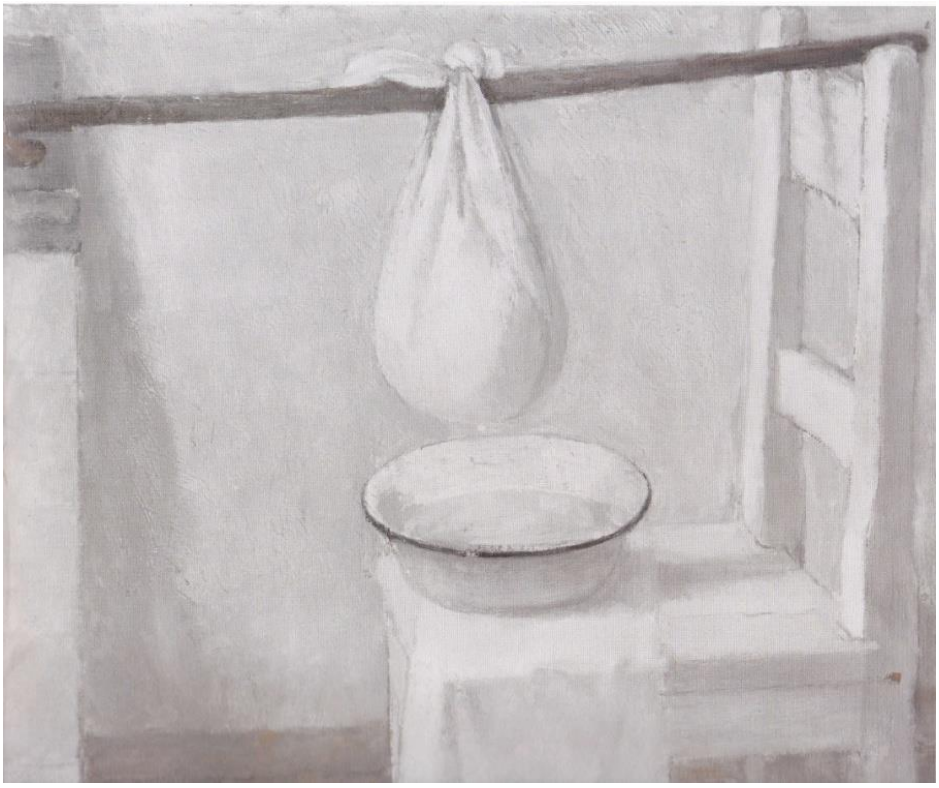

Virtuvē biezpiens/1982, audekls, eļļa, 92 x 100 *1.22.att.*

Bērzu sulas/1969, audekls, eļļa *1.23.att.*

Melnie rutki. Ziema. No cikla „Gadalaiki” 1977, papīrs, akvarelis, 56 x 72 *1.24.att.*

Galds/1996, audekls, eļļa *1.25.att.*

Ziema Vidzemē/2008,kartons, kolāža, jauktā tehnika, 41 x 57 *1.26.att.*

Pirms sniega/2006, kartons, kolāža, jauktā tehnika, 58 x 70 *1.27.att.*

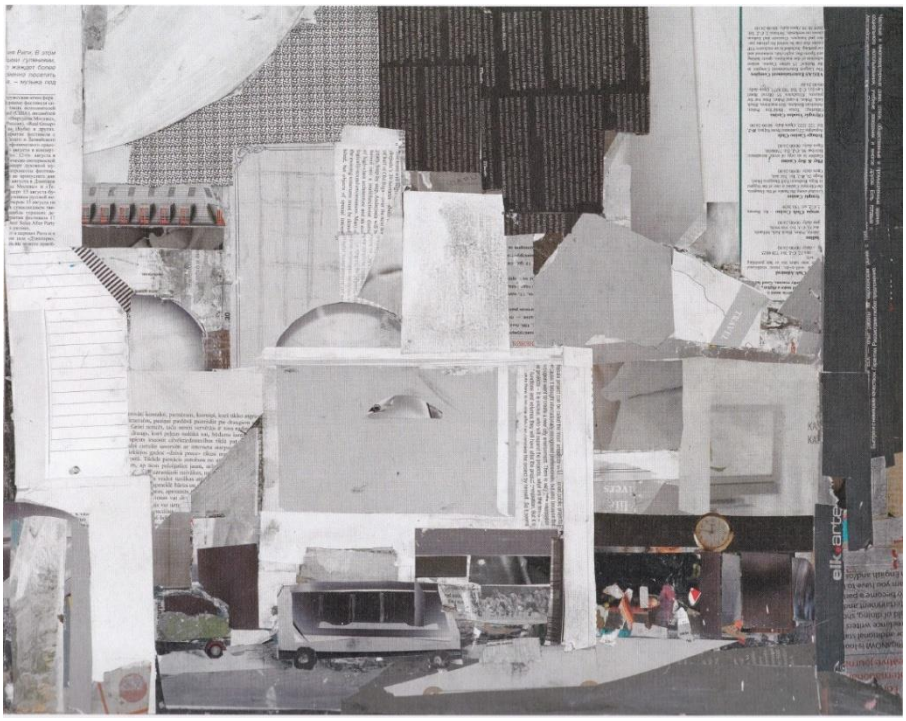

Lielpilsēta/2008, kartons, kolāža, jauktā tehnika, 46 x 47 *1.28.att.*

Rīta gaisma/ audekls, eļļa, 130 x 100 *1.29.att.*

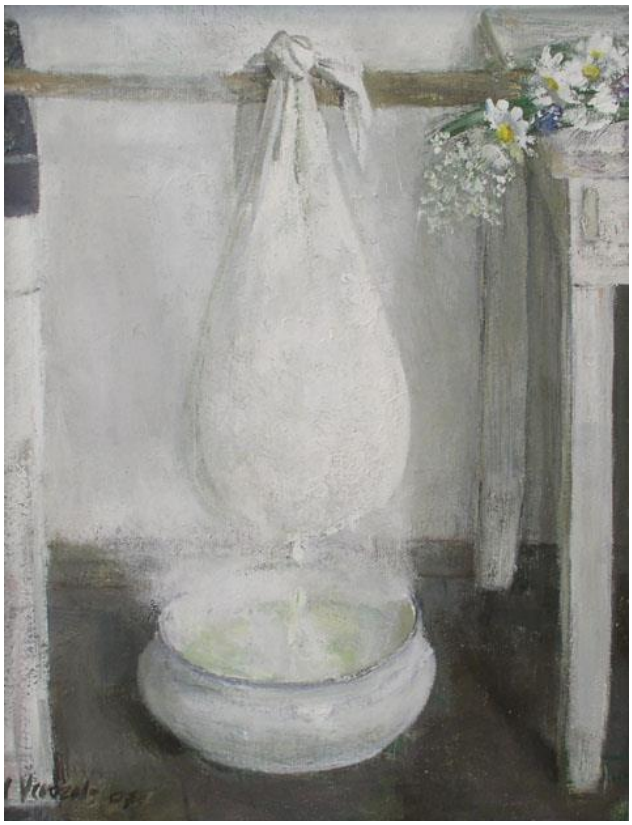

Biezpiens/2007, audekls, eļļa *1.30.att.*

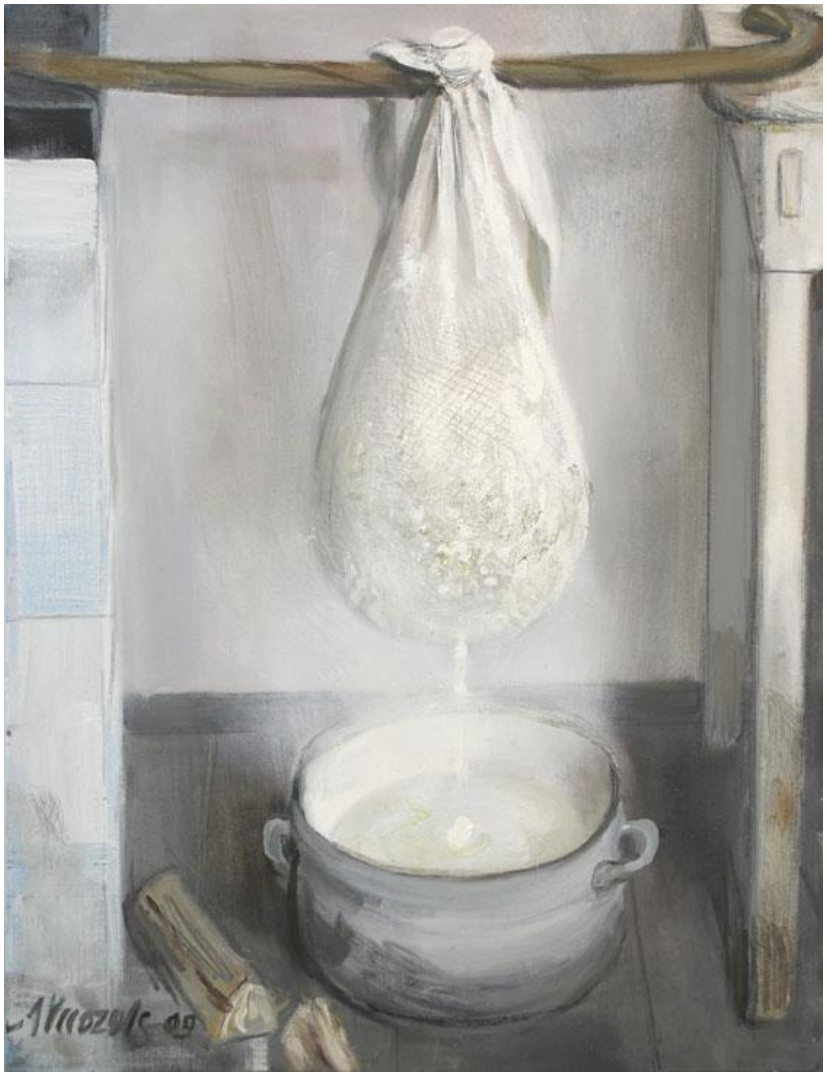

Biezpiens/2009, audekls, eļļa *1.31.att.*

2. pielikums

Izdales materiāls skolēniem

3. 1. tabula

Imants Vecozols

Mākslinieks dzimis 1933. Gada 22. Jūlijā Madonas apriņķa Liezerē „Živēnu" mājās. Mācījies Jāņa Rozentāla mākslas vidusskolā. Studējis Latvijas mākslas akadēmijā. Kopš 1989. Gada – Latvijas Mākslas akadēmijas profesors.

Imants Vecozols ir latviešu tonālās gleznieciības turpinātājs. Mākslinieks ir gleznojis lauku sadzīvi, ainavas, pilsētainavas, portretus, lielizmēra grupu portretus, izceļot katra tēla individualitāti. Tomēr tieši klusās dabas gleznojumi nepārtraukti vijušies cauri visai viņa radošajai darbībai. Imantu Vecozolu dēvē par izcilu mūsdienu klusās dabas meistaru. Mākslinieks izvēlas priekšmetus ar tuvu nokrāsu,akcentējot tonālās nianses, izceļ materialitātes un gaismas mijiedarbību un tās nozīmīgumu gleznieciībā.

Klusā daba ar traukiem un ķirbi*/1989*

Klusā daba ar kūpošo podu*/1991*

Klusā daba ar ķirbi*/2005*

Ķirbis */1994*

3. pielikums

3.2. tabula

1. **Aplūkojiet mākslinieka Imanta Vecozola gleznu „ *Klusā daba arriekstiem*" un „*Galds*" reprodukcijas un atbildiet uz jautājumiem.**

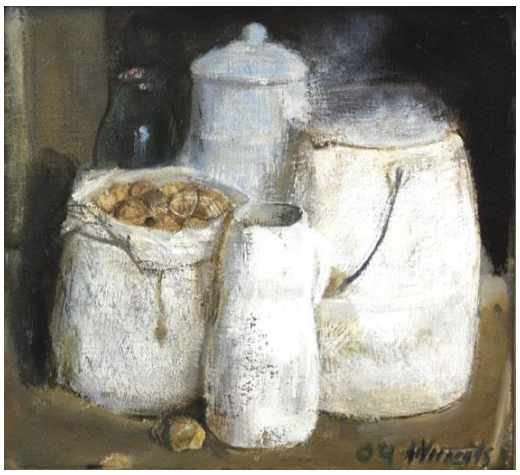

/*Klusā daba ar riekstiem*/

/*Galds* /

- Aprakstiet, ko Jūs redzat!
- Aprakstiet krāsas un kā tās iedarbojas, galvenās formas un kā tā līdzsvarojas vai nē?
- Vai saskatāt darbos simbolisko nozīmi, vai māksliniekam ir kas vēstījams?
- Kas visspilgtāk šajos darbos piesaista Jūsu redzi, uzmanību un domāšanu?

Izlasiet citātus, uzraksties, kā Jūs tos izprotat, pamatojiet savu atbildi!

- „*Cilvēkiem un priekšmetiem ir kopēja valoda, tikai jāprot ar tiem sarunāties. Telpas tukšumā, noslēpuma miglā gleznotājam jāatrod sava valoda, tad nevajadzēs maldīties ar otu rokās*.” /Imants Vecozols/

……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……

- „*Sauli glezno daudzi gleznotāji, bet spīd tā tikai retajam.*”
  /Gleznotājs, I. Vecozola skolotājs un iedvesmotājs K. Ubāns/

……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……

4. Pielikums

Uzdevumu kopa

3.3.tabula

Uzd. Nr.p.k.	Mācību stundas tēma/temats.	Mācību mērķis	Stundas gaitā veicamie uzdevumi	Nepieciešamie materiāli	Mācību stundas ietvaros izmantotie paņēmieni un metodes	Paredzamais rezultāts/skolēnu ieguvums	Vērtēšanas kritēriji
1.	Ievadstunda. Imanta Vecozola daiļrade un raksturīgākie gleznieciības principi.40 min.	✓ Iepazīstināt skolēnus ar I. Vecozola daiļradi.	✓ Gūt priekšstatus par Imanta Vecozola dzīves gājumu un daiļradi; ✓ rosināt skolēnu vērīgumu aplūkojot I. Vecozola gleznu reprodukcijas prezentācijā, reprodukciju albūmā un darba lapā; ✓ iegūt informāciju par turpmāk veicamajiem uzdevumiem.	✓ Skolotājas sagatavota prezentācija; ✓ izdales materiāls; ✓ darba lapas.	✓Stāstījums; ✓prezentācija; ✓patstāvīgs darbs; ✓saruna.	✓ Skolēni iegūst informāciju par mākslinieka Imanta Vecozola dzīves gājumu un daiļradi. ✓ mudināt skolēnus paust savu viedokli par mākslinieku I. Vecozola un K. Ubāna atziņām;	✓ Aktīva dalība tēmas apguvē stundā; ✓ analizē mākslas reprodukcijas, komentē citātus; ✓ argumentē savu viedokli. ✓ Mācību stundas vērtējums – ieskaitīts/neieskaitīts.

3.4.tabula

Uzd. Nr.p.k.	Mācību stundas tēma/temats.	Mācību mērķis	Stundas gaitā veicamie uzdevumi	Nepieciešamie materiāli	Mācību stundas ietvaros izmantotie paņēmieni un metodes	Paredzamais rezultāts/skolēnu ieguvums	Vērtēšanas kritēriji
2.	Klusā daba (guašas tehnikā, pievēršot uzmanību priekšmeta lokālai krāsai un faktūrai) 40 min. 45 min	✓ Turpināt iepazīstināt skolēnus ar I. Vecozola daiļradi pievēršot uzmanību klusās dabas žanram un mākslinieka gleznošanas paņēmieniem.	✓ Viena uzstādījuma ietvaros pievērst uzmanību priekšmeta krāsas un faktūras izpētei. ✓ sekmēt skolēnu interesi par vienu no nozīmīgākajiem gleznieciības žanriem – kluso dabu; ✓ pievērst uzmanību lokālās krāsas nolasīšanai un fiksēšanai darbā. ✓ rosināt izmantot dažādus netradicionālus materiālus, meklējot oriģinālus faktūras veidus; ✓ aicināt skolēnus savā patstāvīgajā darbībā būt maksimāli atraisītiem un brīviem.	✓ Guašas krāsas; ✓ A4 akvareļu papīrs; ✓ dažāda izmēra otas; ✓ trauks ūdenim; ✓ dažādi instrumenti un materiāli faktūras veidošanai.	✓ Izskaidrojoši informatīvs/ilustratīvs darbs; ✓ radoši praktisks darbs; ✓ saruna.	✓ Atkārto un pielieto iepriekš iegūtās zināšanas par kompozīciju; ✓ iedvesmojoties no I. Vecozola daiļrades, skolēni apgūst prasmi eksperimentēt ar dažādiem materiāliem veidojot dažādas faktūras.	✓ Kompozīcijas veselums; ✓ faktūras izteiksmīgums un dažādība; ✓ lokālās krāsas nolasīšana; ✓ glezniecisks triepiena atraisītība. ✓ Mācību stundas vērtējums – 10 ballu sistēmā.

3.5.tabula

Uzd. Nr.p.k.	Mācību stundas tēma/temats.	Mācību mērķis	Stundas gaitā veicamie uzdevumi	Nepieciešamie materiāli	Mācību stundas ietvaros izmantotie paņēmieni un metodes	Paredzamais rezultāts/skolēnu ieguvums	Vērtēšanas kritēriji
3.	Klusā daba(jauktajā tehnikā)40.min	✓ Rosināt skolēnus izmantot I. Vecozola gleznošanas paņēmienus jauktajā kolāžas tehnikā, pievēršot uzmanību jauktajai gleznošanas tehnikai.	✓ Atgādināt par pamatzināšanām kompozīcijā; ✓ pārrunā klusās dabas uzstādījumu; ✓ balstoties uz I. Vecozola gleznošanas paņēmieniem veic patstāvīgu darbu jauktajā tehnikā zīmējot ar ogli, papildinot to guašas gleznojumu; ✓ rosināt skolēnus savā daiļradē būt maksimāli patstāvīgiem.	✓ Izgriezumi no žurnāliem un avīzēm; ✓ šķēres ; ✓ līme; ✓ A4 formāta tonēts kartons; ✓ ogle; ✓ guašas krāsas; ✓ otas ; ✓ trauks ūdenim.	✓ Izskaidrojoši informatīvs/ilustratīvs darbs; ✓ radoši praktisks darbs. ✓ Saruna	✓ Skolēni iegūst pieredzi strādāt jauktajā gleznošanas tehnikā; ✓ vingrinās izmantot dažādus darba materiālus.	✓ Kompozicionālais risinājums; ✓ atraktīvs zīmējums; ✓ ekspresīvs triepiens, glezniecisk ā atraisītība (daudzveidība); ✓ radošs, netradicionāls uzdevuma risinājums. Mācību stundas vērtējums – 10 ballu sistēmā.

3.6.tabula

Uzd. Nr.p.k.	Mācību stundas tēma/temats.	Mācību mērķis	Stundas gaitā veicamie uzdevumi	Nepieciešamie materiāli	Mācību stundas ietvaros izmantotie paņēmieni un metodes	Paredzamais rezultāts/skolēnu ieguvums	Vērtēšanas kritēriji
4.	Pilsētainava (jauktā kolāžas tehnika) 3 x 40 min. (darbs grupās)	✓ Rosināt skolēnus izmantot I. Vecozola gleznošanas paņēmienus jauktajā kolāžas tehnikā, pievēršot uzmanību tuvo krāsu bagātai toņu gradācijai.	✓ Izvēlēties fotoattēlu, kurā redzama ainava vai pilsētainava; ✓ veido savu, oriģinālu, kompozīciju, rodot iedvesmu Imanta Vecozola kolāžās; ✓ piemeklēt attiecīgās krāsu gammas žurnālu un avīžu izgriezumus; ✓ vingrināties krāsu toņu un nianšu meklējumos; ✓ veikt uzdevumu jauktajā kolāžas tehnikā ar pagleznojumu guašas tehnikā, pievēršot uzmanību krāsu savstarpējām attiecībām.	✓ Izgriezumi no žurnāliem un avīzēm; ✓ šķēres ; ✓ līme; ✓ A3 formāta tonēts kartons; ✓ guašas krāsas; ✓ otas ; ✓ trauks ūdenim.	✓ Izskaidrojoši informatīvs/ilustratī vs darbs; ✓ radoši praktisks darbs. ✓ saruna.	✓ Pilnveido prasmes radošajos darbos izmantot jaukto (aplikatīvo) kolāžas tehniku, nebaidās eksperimentēt ar dažādiem materiāliem.	✓ Prasme veidot kolāžu atbilstoši uzdevumam; ✓ idejas un kompozīcijas risinājums; ✓ darba secības ievērošana; kolorīta rakstura saskaņa. ✓ Laukumu savienojums, tuvo toņu gradācijas bagātība; Mācību stundas vērtējums – 10 ballu sistēmā.

5.pielikums

Skolēnu darbu piemēri

2. Uzdevums*Klusā daba (guašas tehnikā, pievēršot uzmanību faktūras attēlojumam)*

Alīna *3.1.att.*

Anna Marija *3.2. att.*

Niks *3.3.att.*

Viktorija *3.4.att.*

Liāna *3.5.att.*

Valērijs *3.6. att.*

3. uzdevums*Klusā daba (jauktajā tehnikā); Skice*

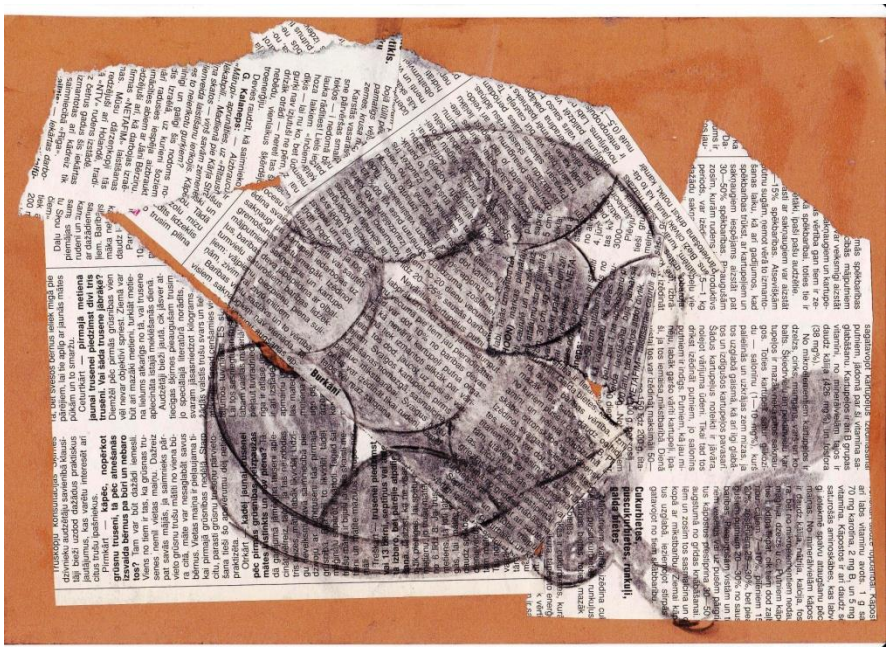

Niks *3.7. att.*

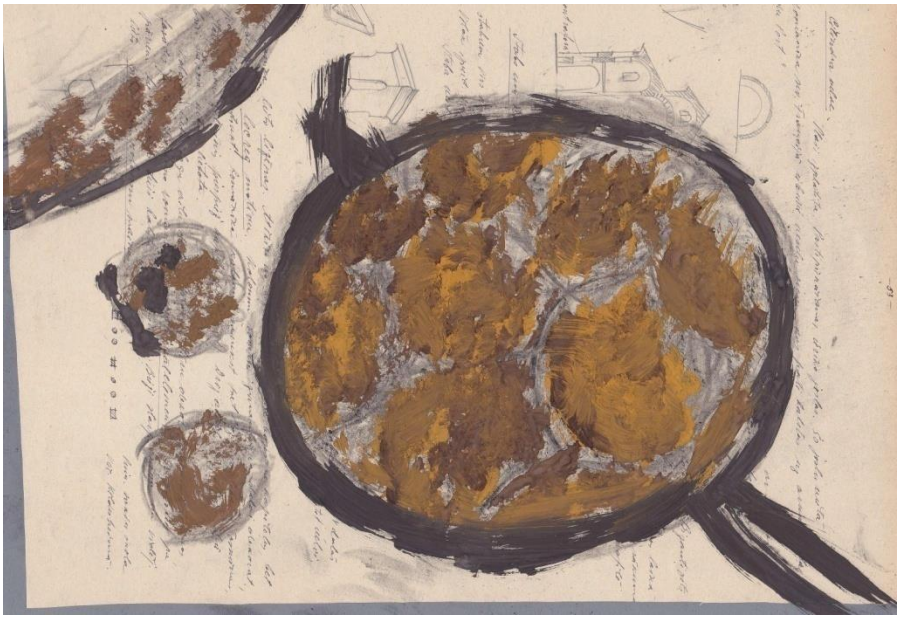

Liāna *3.8. att.*

Anna Marija *3.9.att.*

Valērija *3.10. att.*

Viktorija *3.11. att.*

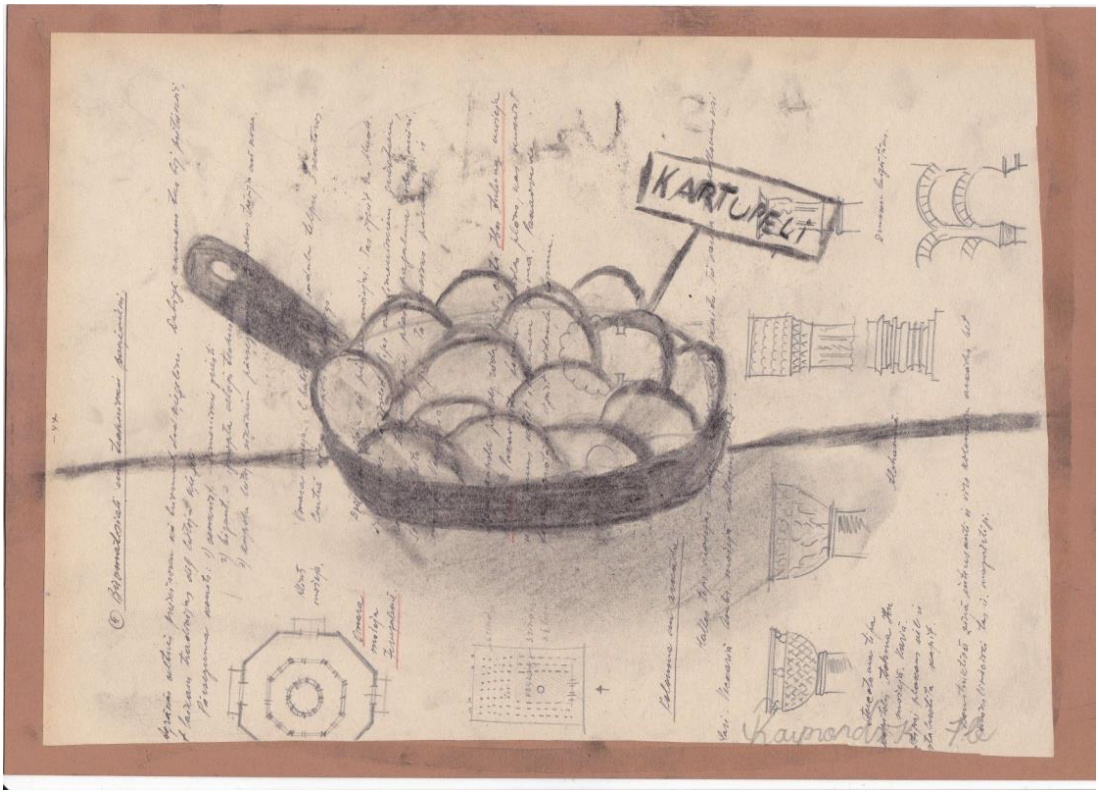

Dāvids *3.12. att.*

Anastasija *3.13. att.*

Viktors *3.14. att.*

4. uzdevums*Pilsētainava (jauktajā kolāžas tehnikā)*

Alīna, Anna Marija, Valērija, Jekaterina *3.15.att.*

Valentīns K., Andrejs, Vadims, Dāvids *3.16.att.*

Valentīns O., Viktors *3.17.att.*

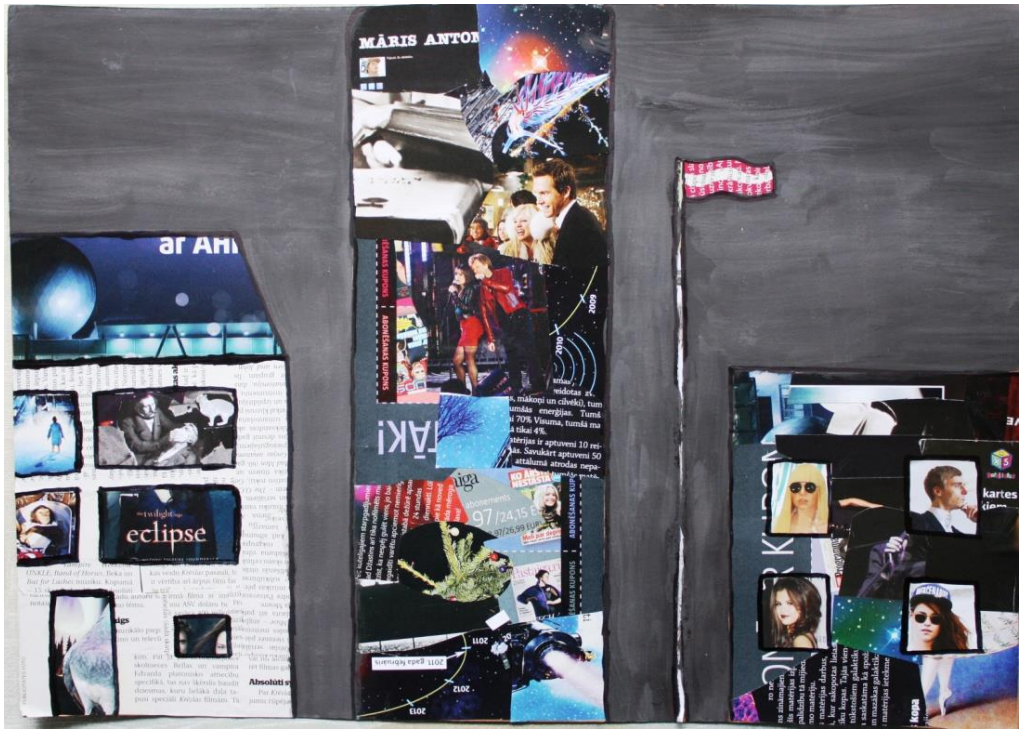

Svetlana, Oksana, Liāna, Jelizaveta O. *3.18.att.*

Arsēnijs, Valērijs Č. *3.19.att.*

Viktorija, Niks, Anastasija M, Jelizaveta K. *3.20. att.*

Daniela, Anastasija P. *3.21.att.*

6.pielikums

Skolēnu radošo darbu vērtējuma tabulas

(secība pa uzdevumiem)

1. Mācību uzdevums

3.7.tabula

Tēma - *Imanta Vecozola daiļrade un raksturīgākie glezniecības principi.*						
Nr.	**Skolēna vārds**	**vērtēšanas kritēriji un punktu skaits**			Punkti kopā **(10.p)**	Vērtējums **i/ni**
		Aktīva dalība tēmas apguvē stundā. **4 punkti**	Analizē mākslas reprodukcijas, komentē citātus. **3 punkti**	Argumentē savu viedokli. **3.punkti.**		
1	Alīna	4	3	2	9. p	**i**
2	Daniela	N	N	N	N	N
3	Valērijs Č.	3	2	2	7 p.	**i**
4	Viktorija	4	3	3	10 p.	**i**
5	Anna	3	2	2	7 p.	**i**
6	Svetlana	N	N	N	N	N
7	Valentīns K.	2	2	2	6 p.	**i**
8	Jelizaveta K.	4	2	2	8 p.	**i**
9	Oksana	4	3	3	10 p.	**i**
10	Anastasija M.	4	2	2	8 p.	**i**
11	Arsenijs	2	2	2	6 p.	**i**
12	Jelizaveta O.	3	2	2	7 p.	**i**
13	Valentīns O.	2	2	2	6 p.	**i**
14	Viktors	2	2	2	6 p.	**i**
15	Glebs	3	2	1	6 p.	**i**
16	Anastasija P.	N	N	N	N	N
17	Valērija	4	3	2	9 p.	**i**
18	Andrejs	N	N	N	N	N
19	Liāna	4	2	2	8 p.	**i**
20	Niks	2	2	2	6 p.	**i**
21	Dāvids	3	2	2	7 p.	**i**
22	Vadims	N	N	N	N	N
23	Jekaterina	4	2	3	9 p.	**i**
24	Mihails	2	2	2	6 p.	**i**
Vērtēšanas sistēma :i/ni 1-5,5 punkti – ni, 6- 10 punkti – i;			**Klases vidējais punktu skaits un vērtējums;**		**7,4**	**i**

N – nav ieradies skolā

2. Mācību uzdevums

3.8.tabula

Tēma– *klusā daba guašas tehnikā, pievēršot uzmanību priekšmeta lokālai krāsai un faktūrai.*							
Nr.	**Skolēna vārds**	**Vērtēšanas kritēriji un punktu skaits**				Punkti kopā **(10 p)**	Vērtējums
		Kompozīcijas veselums. **2 punkti**	Faktūras izteiksmīgums un dažādība. **3 punkti**	Lokālās krāsas nolasīšana. **2 punkti**	Glezniecisks, triepiena atraisītība. **3 punkti**		
1	Alīna	2	3	2	2	8 p.	**9**
2	Daniela	N	N	N	N	N	N
3	Valērijs Č.	2	3	2	2	9 p.	**9**
4	Viktorija	2	2	2	2	8 p.	**8**
5	Anna	2	3	0	3	8 8.	**8**
6	Svetlana	N	N	N	N	N	N
7	Valentīns K.	N	N	N	N	N	N
8	Jeļizaveta K.	1	2	1	2	6 p.	**6**
9	Oksana	1	3	1	2	7 p.	**7**
10	Anastasija	1	2	2	2	7 p.	**7**
11	Arsenijs	1	3	0	2	6 p.	**6**
12	Jelizaveta O.	N	N	N	N	N	N
13	Valentīns O.	N	N	N	N	N	N
14	Viktors	1	2	1	1	5 p.	**5**
15	Gļebs	1	1	2	2	6 p.	**6**
16	Anastasija	2	2	1	2	7 p.	**7**
17	Valērija	2	3	1	2	8 p.	**8**
18	Andrejs	N	N	N	N	N	N
19	Liāna	1	2	2	2	7 p.	**7**
20	Niks	1	3	2	2	8 p.	**8**
21	Dāvids	1	2	2	1	6 p.	**6**
22	Vadims	2	3	1	2	8 p.	**8**
23	Jekaterina	2	3	2	2	9 p.	**9**
24	Mihails	N	N	N	N	N	N
Vērtēšanas sistēma – punktu skaits līdzvērtīgs atzīmei;			**Klases vidējais punktu skaits un vērtējums;**			**7.2**	**7**

N – nav ieardies skolā

Darbus skatīt 6. Pielikum

3. Mācību uzdevums

3.9.tabula

Tēma - *Klusā daba jauktajā tehnikā.*							
Nr.	**Skolēna vārds**	**Vērtēšanas kritēriji un punktu skaits**				Punkti kopā **(10 p)**	Vērtējums
		Kompozicionālais Risinājums. **3 punkti**	Atraktīvs zīmējums. **2 punkti**	Ekspresīvs triepiens, glezniecisk ā daudzveidība **3 punkti**	Radošs, netradicionāls uzdevuma risinājums. **2 punkti**		
1	Alīna	N	N	N	N	N	N
2	Daniela	2	2	2	1	7 p.	**7**
3	Valērijs Č.	N	N	N	N	N	N
4	Viktorija	3	2	3	2	10 p.	**10**
5	Anna	3	2	3	2	10 p.	**10**
6	Svetlana	1	2	1	2	6 p.	**6**
7	Valentīns K.	2	1	1	2	6 p.	**6**
8	Jeļizaveta K.	3	2	2	2	9 p.	**9**
9	Oksana	N	N	N	N	N	N
10	Anastasija	3	2	3	1	9 p.	**9**
11	Arsenijs	1	2	1	2	6 p.	**6**
12	Jelizaveta O.	2	2	3	1	8 p.	**8**
13	Valentīns O.	2	2	2	1	7 p.	**7**
14	Viktors	2	2	2	1	7 p.	**7**
15	Gļebs	1	1	1	1	4 p.	**4**
16	Anastasija P.	N	N	N	N	N	N
17	Valērija	3	2	3	1	9 p.	**9**
18	Andrejs	2	1	1	1	5 p.	**5**
19	Liāna	3	2	2	1	8 p.	**8**
20	Niks	3	2	1	2	8 p.	**8**
21	Dāvids	2	1	0	2	5 p.	**5**
22	Vadims	2	2	2	1	7 p.	**7**
23	Jekaterina	3	2	3	2	10 p.	**10**
24	Mihails	2	2	1	1	6 p.	**6**
Vērtēšanas sistēma – punktu skaits līdzvērtīgs atzīmei;			**Klases vidējais punktu skaits un vērtējums;**			**7,6**	**8**

N – nav ieardies skolā

Darbus skatīt 6. Pielikumā

4. Mācību uzdevums

3.10. tabula

Tēma – pilsētainava, jauktajā kolāžas tehnikā								
Nr.	**Skolēna vārds**	**Vērtēšanas kritēriji un punktu skaits**					Punkti kopā **(10 p)**	Vērtējums
		Prasme veidot kolāžu, atbilstoši dotajam uzdevumam. **1 punkts**	Darba secības ievērošana. **1 punkts**	Idejas un kompozīcijas risinājums. **2 punkti**	Kolorīta rakstura saskaņa. **3 punkti**	Laukumu savienojums, tuvo toņu gradācijas bagātība. **3 punkti**		
1	Alīna	1	1	2	3	3	10 p.	**10**
2	Daniela	1	1	1	2	2	7 p.	**7**
3	Valērijs Č.	1	1	1	2	2	7 p.	**7**
4	Viktorija	1	1	2	2	3	9 p.	**9**
5	Anna	1	1	2	3	3	10 p.	**10**
6	Svetlana	1	1	2	2	2	8 p.	**8**
7	Valentīns K.	1	1	2	2	2	9 p.	**9**
8	Jeļizaveta K.	1	1	2	2	3	9 p.	**9**
9	Oksana	1	1	2	2	2	8 p.	**8**
10	Anastasija M.	1	1	2	2	3	9 p.	**9**
11	Arsenijs	1	1	1	2	2	7 p.	**7**
12	Jelizaveta O.	1	1	2	2	2	8 p.	**8**
13	Valentīns O.	1	1	2	2	1	8 p.	**8**
14	Viktors	1	1	2	2	1	8 p.	**8**
15	Gļebs	N	N	N	N	N	N	N
16	Anastasija P.	1	1	1	2	2	7 p.	**7**
17	Valērija	1	1	2	3	3	10 p.	**10**
18	Andrejs	1	1	2	2	2	9 p.	**9**
19	Liāna	1	1	2	2	2	8 p.	**8**
20	Niks	1	1	2	2	3	9 p.	**9**
21	Dāvids	1	1	2	2	2	9 p.	**9**
22	Vadims	1	1	2	2	2	9 p.	**9**
23	Jekaterina	1	1	2	3	3	10 p.	**10**
24	Mihails	N	N	N	N	N	N	N
Vērtēšanas sistēma – punktu skaits līdzvērtīgs atzīmei;				**Klases vidējais punktu skaits un vērtējums;**			**8.54**	**9**

N – nav ieardies skolā

Darbus skatīt 6. Pielikumā

Diplomdarbs “Imanta Vecozola daiļrades iepazīšana vizuālās mākslas stundās 7. klasē” izstrādāts LU Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: _____Laima Kronberga

(*paraksts)*

Rekomendēju/nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: Mag.art. Velga Zvirgzdiņa_____ ___.___.201___.

(*paraksts)*

Recenzents: lektora p.i. Ausma Auziņa

Darbs iesniegts LU PPMF Skolotāju izglītības nodaļā _____.____.201___.

Dekāna pilnvarotā persona: studiju metodiķe Inese Ranka, _____

(*paraksts)*

Darbs aizstāvēts Valsts pārbaudījuma komisijas sēdē

___. ___.201__. protokola nr. _____, vērtējums: _____

Komisijas sekretārs: lektora p. i. Ausma Auziņa_____

(*paraksts)*